

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë

Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine

Ministry of Industry, Entrepreneurship and Trade

Odeljenje za industriju – Odsek za industrijsku politiku

SEKTOR C

PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

I
Z
V
E
Š
T
A
J
2
0
2
4

Sadržaj

Lista skraćenica.....	3
Lista tabela	4
Lista slika	5
Uvod	6
Metodologija	7
EKONOMSKA ANALIZA.....	8
Bruto domaći proizvod.....	8
Učešće dodate vrednosti proizvodnje u BDP-u	9
Dodata vrednost po glavi stanovnika	10
Učešće dodate vrednosti u BDP-u po sektorima.....	10
Strane direktne investicije.....	11
Strane direktne investicije prema ekonomskoj aktivnosti	11
Strane direktne investicije po zemljama	13
Finansijsko tržište.....	14
Trgovinski bilans.....	14
Učešće ukupnog izvoza u (% BDP-a).....	15
SOCIJALNA ANALIZA.....	36
Radna snaga.....	36
Učešće Sektora C, u ukupnoj zaposlenosti, broju preduzeća i godišnjem prometu	35
Doprinos potsektora ukupnoj zaposlenosti u Sektoru C	37
Zaposlene žene u Sektoru C.....	38
Elastičnost zaposlenosti.....	39
Plate u proizvodnji.....	39
Relativni intenzitet plata u industriji.....	41
EKOLOŠKA ANALIZA.....	42
Energetska efikasnost u proizvodnom sektoru.....	42
Intenzitet energije u proizvodnji.....	42
Emisija CO2.....	43

Lista skraćenica

ASK	-	Agencija za statistiku Kosova
PAK	-	Poreska administracija Kosova
EU	-	Evropska unija
KBK	-	Konsolidovani budžet Kosova
BDP	-	Bruto domaći proizvod
CBK	-	Centralna banka Kosova
OI	-	Odeljenje za industriju
CK	-	Carina Kosova
OIP	-	Odsek za razvoj industrijske politike
SDI	-	Strane direktne investicije
ODK	-	Ostale depozitne korporacije
MIPT	-	Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine
PGKSD	-	Prosečna godišnja kamatna stopa na depozite
DVP	-	Dodatna vrednost proizvodnje
WITS	-	Integrirani sistem međunarodne trgovine
WDI	-	Indikatori svetskog razvoja
KTOE	-	Kilotona ekvivalentne naftne jedinice

Lista slika

Slika 1	Učinak BPD-a/ po glavni stanovnika na Kosovu, u odnosu na zemlje regiona	9
Slika 2	Dodata vrednost proizvodnog sdektora, učešće u BDP-u	10
Slika 3	Dodata vrednost proizvodnje po glavi stanovnika u DVP-u, Kosovo u odnosu na druge zemlje	11
Slika 4	Dodata vrednost u BDP-u, po sektorima	12
Slika 5	Trgovinski bilans Kosova	15
Slika 6	Udeo ukupnog izvoza u (% BDP-a).....	16
Slika 7	Doprinos potsektora u zaposlenosti u Sektoru C, u % za 2024. godinu	39
Slika 8	Sveukupna zaposlenost u % (po polu)	40
Slika 9	Relativni intenzitet plata u industriji	43
Slika 10	Energetska efikasnost u proizvodnom sektoru	44
Slika 11	Intenzitet energije	45
Slika 12	Emisija CO ₂ , za milion evra u DVP-u	45
Slika 13	Intenzitet CO ₂ za milion evra u generisanoj DVP	46
Slika 14	Odlagani otpat (recikliran po vrsti)	46

Uvod

Industrijski razvoj na Kosovu je bio složen i često izazovan proces, kao rezultat političkih, ekonomskih i društvenih promena koje su se dogodile od rata. Transformacija sektora ima za cilj stvaranje ekonomije sa višim prihodima, stvaranje boljeg životnog standarda i blagostanja.

Postepena transformacija industrije na Kosovu ima za cilj prelazak na ekonomiju sa višim prihodima, za poboljšanje društveno-ekonomskog blagostanja građana Kosova. Ovaj proces zahteva u kontinuitetu investicije u proizvodne kapacitete za stvaranje povoljnijeg okruženja za investicije u industriji.

Verovatno više od drugih sektora, proizvodnja ima veći potencijal za postizanje značajne produktivnosti i dodatni profit u vrednosti, privlačenjem novih tehnologija i inovacija. Štaviše, industrijski razvoj ima i druge pozitivne implikacije u proizvodne sektore, zbog različitih veza sa drugim sektorima ekonomije. Industrijski razvoj može stimulisati rast i razvoj takvih sektora kao što su poljoprivreda i rudarstvo na Kosovu i u industrijama relevantnih usluga.

Kako bi imali detaljan pregled stanja i trendova industrijskog razvoja, kreatori industrijske politike u okviru Ministarstva industrije, preduzetništva i trgovine, na osnovu obrađenih statističkih podataka, pripremili su godišnji izveštaj o prerađivačkoj industriji za 2024. godinu, za analizu učinka sektora C, analizirajući tri glavne dimenzije: ekonomsku, socijalnu i ekološku dimenziju.

Cilj izrade Godišnjeg izveštaja je predstavljanje glavnih trendova razvoja ekonomije Kosova, sa posebnim naglaskom na glavne industrijske grane, tokom 2024. godine, ali i uporednu analizu sa zemljama u regionu, kao i trend razvoja u sektorima prerađivačke industrije.

Analizirani podaci, koji su prikazani u ovom izveštaju, mogu poslužiti institucijama, akademikima, kreatorima politika, operativnim preduzećima (trenutnim i onima sa potencijalom u privatnom sektoru), investitorima, donatorima, istraživačima itd. Izveštaj o sektoru C (prerađivačka industrija) pruža detaljniji pregled glavnih trendova sa uticajem na industriju zemlje i takođe olakšava rad svih relevantnih aktera u kreiranju efikasnijih razvojnih politika, zasnovanih na merljivim indikatorima.

Metodologija

Izveštaj je izrađen koristeći metode istraživanja iz različitih istraživačkih izveštaja, kao i kvantitativnih i kvalitativnih podataka dobijenih od Agencije za statistiku Kosova, Centralne banke Kosova, indikatora Svetske banke i drugih relevantnih institucija.

Kvantitativni i kvalitativni podaci su obrađeni i analizirani od strane osoblja MIPT-a, konkretnije od strane obrađivača statističkih podataka i kreatora industrijske politike u Odeljenju za industriju.

U cilju pružanja tačnih informacija koje su prikazane u obliku tabela i slika, korišćene su metode kombinacije i poređenja prikazanih podataka.

Statistički podaci su obrađeni u opštem delu za Prerađivačku industriju sektora C, ukupne vrednosti koje sadrže šifre potsektora 10-33, u odnosu na zemlje Zapadnog Balkana (ZP6). Opis potsektora, u ovom izveštaju, je poređen prema šiframa, kako su poređani u NACE Rev.2.

Podaci za potsektore izvoza i uvoza, za podaktivnosti, preduzeća, zaposlenost i promet na Kosovu prikazani su prema četvorocifrenoj šifri NACE Rev.2.

Od obrađenih statističkih podataka, izrađene su analize koje pokrivaju tri dimenzije: ekonomsku, socijalnu i ekološku. Ove dimenzije su tretirane na integrisan način kako bi odražavale stanje prerađivačke/proizvodne industrije na Kosovu.

Nakon analiza, predstavljeni su zaključci u vezi sa stanjem i trendovima proizvodnje u prerađivačkoj/proizvodnoj industriji (Sektor C) na Kosovu.

Za sve podatke koji su korišćeni u Godišnjem izveštaju o prerađivačkoj/proizvodnoj industriji, navedene su reference ili izvori informacija.

EKONOMSKA ANALIZA

Bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod (BDP) je najvažniji ekonomski indikator nacionalnih obračuna, koji predstavlja ekonomski učinak jedne zemlje u određenom vremenskom periodu.

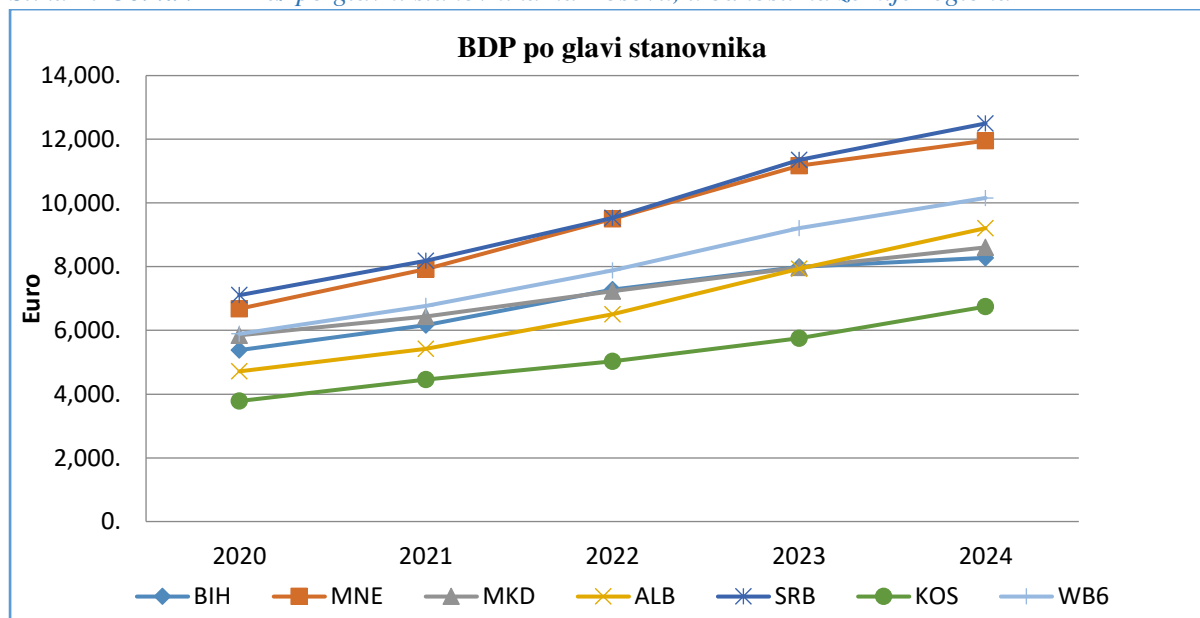
Prema godišnjem izveštaju CBK-a, ekonomija Kosova je beležila održiv rast od 4.4% BDP-a u 2024. godini, podržan potrošnjom, investicijama i izvozom, dok je uvoz i dalje visok, utičajući kao negativna komponenta na obračun BDP-a.

Prema podacima „Eurostata“ i Nacionalne statistike Kosova, u 2024. godini, Bruto domaći proizvod (BDP) po glavi stanovnika na Kosovu iznosio je 6.747,40 evra, što znači da je ispod proseka ZB6-a, koji iznosi 10.159,20 evra.

Iako se krenulo sa osnove niskog nivoa, Kosovo ima bržu stopu rasta u odnosu na druge zemlje u regionu. Od 2021. do 2024. godine, BDP po glavi stanovnika na Kosovu je značajno porastao, povećanjem sa 4.455,50 evra na 6.747,40 evra.

Tokom godina, godišnji rast je bio 12.9% u 2022. godini, odnosno 14.3% u 2023. godini i 17.3% u 2024. godini. Međutim, u 2024. godini beležen je pad broja stanovnika Kosova prilikom sprovođenja popisa stanovništva.

Slika 1: Učinak BPD-a/ po glavni stanovnika na Kosovu, u odnosu na zemlje regiona

Izvor: Eurostat, obradilo MIPT/OI/OIP

Učešće dodate vrednosti proizvodnje u BDP-u

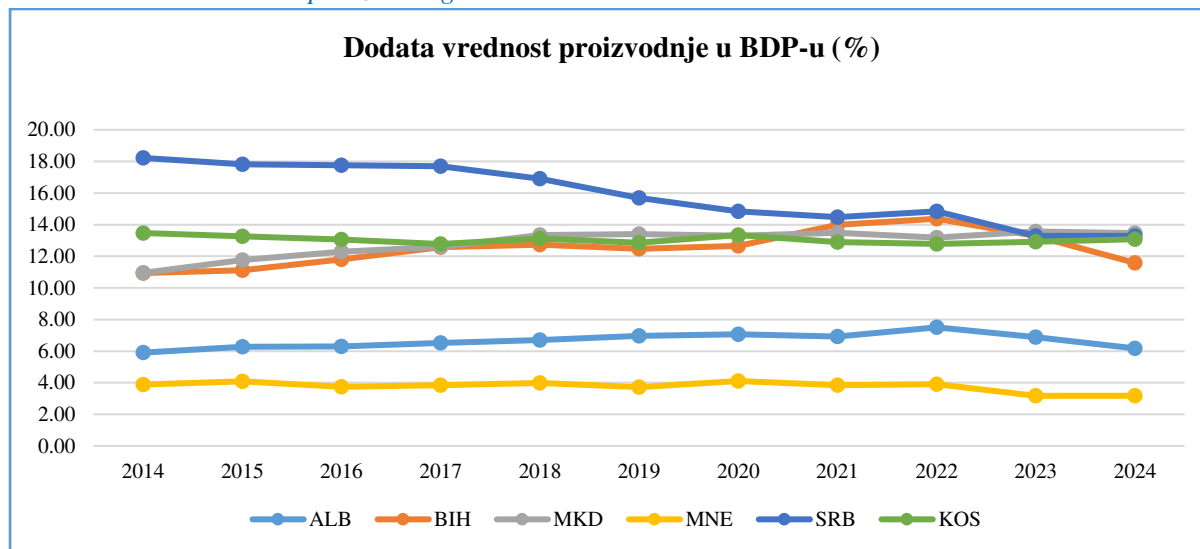
Sistem nacionalnih obračuna Ujedinjenih nacija zahteva da se dodata vrednost meri po osnovnim cenama (izuzev neto takse na proizvode) ili po cenama proizvedenih proizvoda (uključujući neto takse na proizvode koje plaćaju proizvođači, ali isključujući prodaju ili porez na dodatu vrednost). Obe ove procene isključuju troškove transporta koji se posebno fakturišu proizvođačima. Ukupni Bruto domaći proizvod (BDP) se meri sa cenama kupaca, dok se dodata vrednost po industriji obično meri sa osnovnim cenama.

U 2024. godini, industrijalizacija Kosova, merena prema učešću dodate vrednosti proizvodnje u Bruto domaćem proizvodu (BDP), dostigla je 13.1%, što je viši procenat od proseka zemalja Zapadnog Balkana (ZP6), koji iznosi 10,1%. Ovo ukazuje na bolji učinak kosovske industrije u odnosu na prosek ZB6.

U odnosu na neke druge zemlje regiona, Kosovo ima veću vrednost proizvodnje (% BDP-a). Na primer, Crna Gora ima samo 3.18%, Albanija 6.17%, dok Bosna i Hercegovina dostiže 11.6%. Ove brojke pokazuju da je industrijalizacija na Kosovu naprednija u odnosu na ove zemlje.

Ovaj pozitivan trend može poslužiti kao takav signal stranim i domaćim investitorima da podržavaju više industrijskih sektora, dodatno jačajući domaću ekonomiju.

Slika 2. Dodata vrednost proizvodnog sektora u BDP-u¹

Izvor: World Development Indicators

¹ Podaci za 2024. godinu za Srbiju i Crnu Goru nisu objavljeni, stoga su uzeti podaci iz 2023. godine.

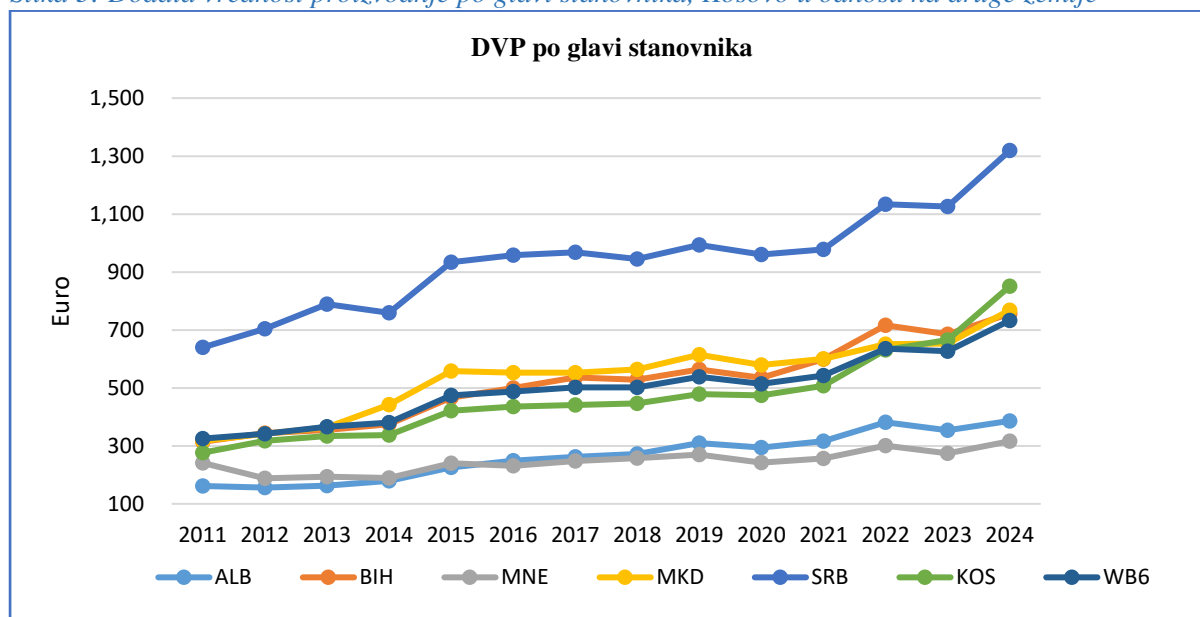
Dodata vrednost po glavi stanovnika

Dodata vrednost po glavi stanovnika ukazuje na osnovni nivo industrijalizacije zemlje prilagođen veličini ekonomije. Jedna od statističkih upotreba DVP po glavi stanovnika je klasifikacija grupa zemalja prema fazi industrijskog razvoja.

Proizvodni kapaciteti jedne zemlje mere se dodatom vrednošću generisanom u proizvodnom sektoru, podeljenom sa brojem stanovnika. Ova brojka odražava koliko ekonomske vrednosti stvaraju produktivne aktivnosti za svakog pojedinca u zemlji, koja predstavlja snagu ekonomskog razvoja.

U 2024. godini, Kosovo je ostvarilo dodatnu vrednost u proizvodnom sektoru od 851 evra po glavi stanovnika, rezulta koj je stavlja iznad proseka šest zemalja Zapadnog Balkana (ZB6), gde je ova prosečna vrednost 733 evra po glavi stanovnika. Međutim, u odnosu na Srbiju, Kosovo zaostaje, jer Srbija ima dodatnu vrednost u proizvodnom sektoru po glavi stanovnika od 1.319,00 evra.

Slika 3: Dodata vrednost proizvodnje po glavi stanovnika, Kosovo u odnosu na druge zemlje

Burimi: WDI, (obradilo osoblje OI/OIP-a)²

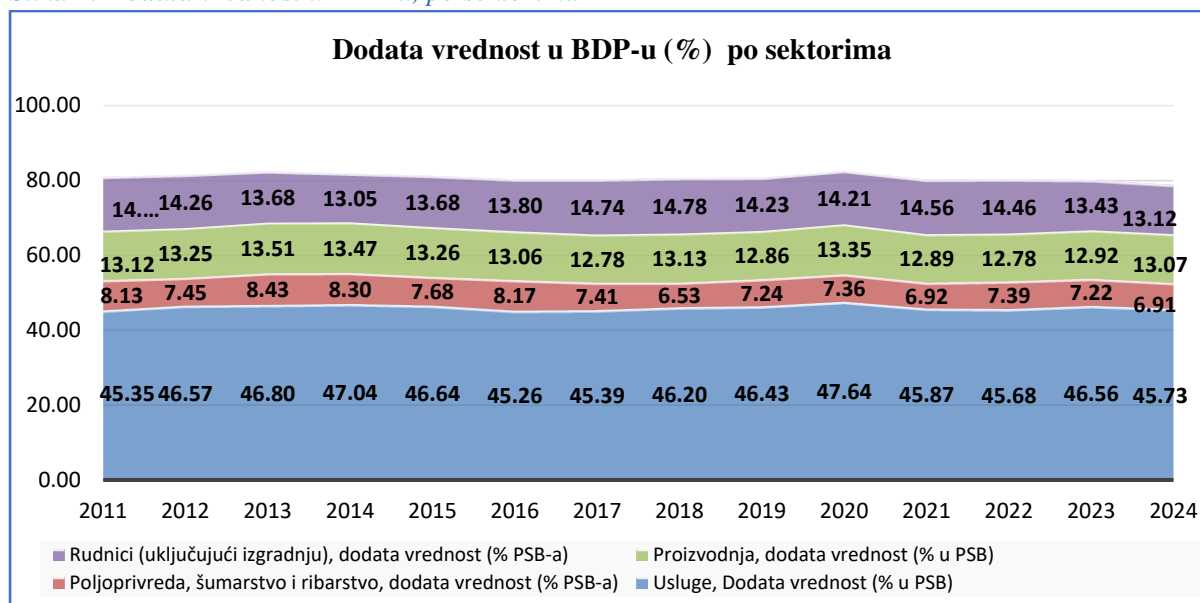
² Podaci za 2024. godinu za Srbiju i Crnu Goru nisu objavljeni, stoga su uzeti podaci iz 2023. godine.

Učešće dodate vrednosti u BDP-u po sektorima

U period između 2011. i 2024. godine, Kosovo ima male promene u svojoj ekonomskoj strukturi. Značaj proizvodnog sektora za ukupnu ekonomiju je ostao ograničen. Doprinos dodate vrednosti proizvodnje (DVP) u bruto domaćem proizvodu (BDP) je bio održiv, sa malim promenama u periodu između 2023. i 2024. godine.

Sektor usluga je imao dominantan udeo, održavajući tokom godina proseka od oko 45% BDP-a. U međuvremenu, rudarski i građevinski sektor ima proseka od 14% BDP-a, međutim, došlo je do blagog pada u poslednje dve godine, padajući na oko 13%.

Slika 4. Dodata vrednost u BDP-u, po sektorima

Izvor: WDI, obradilo osoblje OI/OIP-a

Strane direktne investicije

Strane direktne investicije utiču na rast mogućnosti za ekonomsku integraciju stvaranjem stabilnih i dugoročnih veza na međunarodnim tržištima.

Velike svetske kompanije prebacuju svoj kapital u one zemlje koje nude bolje uslove za investicije. Pored nižih taksi, jeftinije i kvalifikovanije radne snage, kompanije su zainteresovane i za vladavinu zakona i reda u zemlji investicija, ali i za osiguranje investicija od zemlje korisnika.

Učešće SDI u proizvodnji u ukupnom iznosu SDI za 2024. godinu bilo je 3.78%.

Strane direktne investicije prema ekonomskoj aktivnosti

Podaci Centralne banke Kosova pokazuju da je u 2024. godini, neto priliv SDI u proizvodni sektor iznosio 32.0 miliona evra, dok je u 2023. godini iznosio 17.2 miliona evra.

Sektor nekretnina i dalje dominira, sa 76.5% ukupnih SDI, što je rast od 25.4% i dostiže iznos od 648.6 miliona evra, uglavnom pod uticajem rasta cena nekretnina i velike potražnje za nekretninama.

Tabela 1. SDI prema ekonomskim sektorima, 2016 – 2024 (u milionima evra)

Sektori	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1.3	(1.3)	0.1	1.5	2.8	1.1	0.7	0.7	0.4
Rudarstvo i kamenolomi	(19.1)	(4.9)	(2.7)	(6.9)	29.1	1.4	18.6	22.9	-2.3
Proizvodnja	4.2	6.1	(17.7)	14.2	(4.6)	-0.4	8.9	17.2	32.0
Snabdevanje energijom, gasom, parom i klimatizacijom	(0.4)	(0.8)	12.1	13.5	30	(38.8)	29.5	58.5	-2.7
Vodosnabdevanje, kanalizacija, odlaganje otpada	0.6	0.0	2.5	(0.6)	0.2	(0.5)	(0.2)	0.2	0.0
Gradnja	28.1	5.1	24.8	(17.1)	11.4	16.7	26.5	11.8	6.2
Veleprodaja i maloprodaja, popravka motornih vozila, motocikala	14.0	9.0	19.6	(6.7)	(8.1)	(4.0)	17.6	16.6	0.7
Transport i skladištenje	0.9	(0.8)	(0.2)	(6.2)	(16.0)	4.3	(4.1)	-12.0	-4.6
Smeštaja i delatnost ugostiteljstva	0.8	1.1	1.8	1.4	1.1	0.7	(4.1)	0.2	0.5
Informacije i komunikacija	(4.2)	(3.8)	(9.6)	2.3	1.6	17.3	14.0	12.9	10.0
Finansijske i aktivnosti osiguranja	19.0	55.2	15.5	13.9	85.1	24.6	51.9	176.6	143.4
Aktivnosti nekretnina	139.7	154.7	205.2	223.8	201.1	384.0	529.5	517.1	648.6
Stručne, naučne i tehničke aktivnosti	5.8	5.7	5.2	3.4	3.6	5.7	10.9	7.4	5.9
Administrativne i pomoćne aktivnosti	21.9	23.7	4.7	3.7	0.8	1.4	10.7	-1.0	-0.5
Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	1.9	1.3	0.9	1.7	1.1	1.1	1.5	1.5	0.7
Obrazovanje	0.8	0.7	0.7	1.3	1.3	1.8	2.2	1.8	0.0
Ljudsko zdravlje i aktivnosti socijalnog rada	1.3	(1.0)	(0.4)	0.6	0.3	2.7	1.2	0.7	2.5
Umetnost, zabava i rekreacija	0.1	0.0	0.5	0.5	(0.1)	0.1	0.6	0.6	0.0
Ostale uslužne aktivnosti	3.9	3.7	7.2	2.8	1.7	(1.2)	1.1	-1.1	1.6
Neklasifikovano	(0.3)	1.5	2.0	7.6	3.0	2.6	14.9	3.8	4.9

Izvo: Centralna banka Kosova/ <https://bqk-kos.org/statistikat/serite-kohore/> dostupno 18.09.2025. godine

Iz podataka u tabeli br. 1, SDI, po ekonomskim aktivnostima, finansijski i sektor osiguranja ima 143.4 miliona evra investicija, sa padom od 33.2 miliona evra, u odnosu na 2023. godinu.

SDI u proizvodnom sektoru tokom 2024. godine iznose 32.0 miliona evra, uz porast od 14.8 miliona evra u odnosu na 2023. godinu. Sektor snabdevanja energijom, gasom, parom i klimatizacijom beležio je značajan pad u 2024. godini na iznos od – 2.7 miliona evra, dok je tokom 2023. godine bilo 58.5 miliona evra investicija. Sektor Rudarstvi i kamenolomi beležio je pad u 2024. godini na iznos od -2.3 miliona evra investicija, u odnosu na 2023. godinu kada je iznosio 22.9 miliona evra.

Gledajući sa investicione vrednosti, sektor koji je beležio najveći iznos investicija je sektor „Aktivnosti sa nekretninama“ sa 648.6 miliona evra.

Strane direktne investicije po zemljama

Prema godišnjem izveštaju CBK-a za 2024. godinu, finansijski obračuni SDI dostigli su 847.4 miliona evra (8.2% BDP-a) i beležili su usporeni rast od 0.9%, u odnosu na rast od 14.8% u 2023. godini.

Tabela 2. SDI po zemljama porekla, 2015 – 2024 (u milionima evra)

Zemlje		Godine									
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
AT	Austrija	33.5	9.9	20.3	11.2	11.9	27.6	22.9	44.7	63.6	72.1
DE	Nemačka	45.3	25.7	55.9	60.3	70.2	67.5	121.9	194.4	196.0	201.3
SI	Slovenija	5.6	-4.5	1.2	-8.7	6.1	8.1	5.8	20.0	34.3	25.9
GB	Velika Britanija	26.6	13.6	27.0	57.4	0.8	21.4	0.1	-25.0	49.2	21.5
CH	Švajcarska	72.9	61.8	50.6	71.0	61.9	64.1	99.2	155.7	172.6	188.3
TR	Turska	55.4	42.7	29.5	12.2	-31.9	14.6	-38	30.2	63.4	19.4
NL	Holandija	-36.4	-23.1	-14.1	-39.7	1.9	0.1	7.6	61.6	14.7	9.9
AL	Albanija	40.1	28.6	2.4	22.3	15.2	39.8	50.4	47.3	64.5	88.2
LU	Luksemburg	0.1	0.6	2.1	1.9	1.3	-2.7	-3.6	1.8	1.3	1.3
RS	Srbija	0.8	-0.6	-1.4	0.4	0.4	6.0	5.0	-0.7	1.5	-2.7
US	Sjedinjene Države	25.0	23.0	20.3	35.5	22.8	29.6	63.7	97.8	66.7	87.7
FR	Francuska	3.2	2.8	3.6	5.6	3.4	3.7	10.2	9.9	11.0	2.8
BG	Bugarska	1.6	0.4	0.5	2.1	1.0	0.9	-0.8	1.4	0.6	0.8
MK	Makedonija	0.1	3.2	-1.0	1.3	2.0	1.8	1.8	3.0	5.1	16.0
BA	Bosna i Hercegovina	0.8	1.2	0.7	0.4	0.1	0.1	0.4	0.3	0.7	-0.1
HR	Hrvatska	0.1	-1.7	0.7	-1.0	0.9	-1.2	3.0	1.5	9.4	1.5
MT	Malta	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8	1.7	3.2
CY	Kipar	0.1	0.4	0.8	1.3	2.9	0.9	0.9	1.7	2.1	0.0
SK	Slovačka	0.1	0.8	0.1	0.5	1.4	0.3	0.3	0.2	0.1	0.4
CA	Kanada	1.1	2.5	3.0	3.2	5.3	4.7	8.8	17.8	13.3	13.3
CZ	Češka Republika	1.3	0.2	0.7	1.5	0.4	0.5	1.0	0.7	2.0	1.5
AE	Ujedinjeni Arapski Emirati	1.4	3.6	13.4	-2.5	3.8	2.8	0.6	4.2	-0.9	6.2
NO	Norveška	2.9	3.4	3.5	5.1	4.9	3.2	7.7	7.0	6.3	7.2
KW	Kuvajt	0.0	0.2	0.0	-1.1	0.7	0.1	-0.5	-0.1	0.4	0.1
ES	Španija	-0.8	0.2	2.5	0.3	0.7	0.0	0.3	0.1	0.9	0.3
EG	Egipat	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
IT	Italija	5.7	1.9	7.0	2.7	7.9	3.5	8.5	10.4	12.0	19.4
GR	Grčka	-0.2	-0.4	-1.2	-0.3	0.1	-0.1	-1.1	-0.1	-0.3	0.2
HU	Mađarska	0.3	0.6	0.4	0.1	19.1	26.1	3.6	8.2	11.3	5.0
Ostalo	Oslate zemlje	22.1	22.8	26.9	29.1	39.6	22.3	40.7	37.0	36.5	56.8
Ukupno		308.8	220.0	255.4	272.1	254.8	345.7	420.4	732.0	840.1	847.4

Izvor: Centralna banka Kosova, <https://bqk-kos.org/statistikat/serite-kohore/> dostupno 18.09.2025. godine

Tri glavne zemlje sa najvećim iznosom SDI su Nemačka sa 23.7%, Švajcarska sa 22.2% i SAD sa 10.4%. S druge strane, direktne investicije stanovnika Kosova u inostranstvu beležile su značajan porast, dostigavši 224.3 miliona evra, što je godišnji rast od 18.1%. Ove investicije su uglavnom bile orijentisane ka sektoru nekretnina u zemljama regiona, što odražava diverzifikaciju kapitala i rastuću potražnju za investicijama van Kosova.

Finansijsko tržište

Što se tiče efektivnih kamatnih stopa na ostale depozitne korporacije (ODK), uzimajući u obzir prosek kamatnih stopa za sektore prikazane u Tabeli br. 3, u 2024. godini, uočen je pad kamatne stope u industriji od 0.4% u odnosu na 2023. godinu.

Efektivna kamatna stopa u industrijskom sektoru je 6.4%.

Tabela 3. Efikasne kamatne stope na kredite ODK-a

Sektori	Kamatna stopa 2020	Kamatna stopa 2021	Kamatna stopa 2022	Kamatna stopa 2023	Kamatna stopa 2024
Potrošački krediti	6.8%	6.4%	6.3%	6.4%	6.1%
Hipotekarni krediti	5.7%	5%	4.9%	5.3%	5%
Poljoprivreda	9.3%	7.96%	8%	9.1%	8.7%
Industrija	6.0%	5.9%	6%	6.8%	6.4%
Usluge	6.0%	5.9%	6%	6.6%	6.2%
Ostali sektori	6.3%	6.3%	6.5%	6.9%	6.8%

Izvor: Centralna banka Kosova, <https://bqk-kos.org/statistikat/serite-kohore/>

Prema podacima iz tabele 3, u svim sektorima je uočen pad efektivnih kamatnih stopa u odnosu na prethodne godine.

Trgovinski bilans

Trgovinski bilans predstavlja odnos između izvoza i uvoza za jednogodišnji period. U 2024. godini, Kosovo je, izraženo u finansijskim iznosima, izvezlo 941.5 miliona evra, dok je uvezlo 6.4 milijarde evra. Odnos između izvoza i uvoza je 1/6 ili 85.2% u korist uvoza, dok je pokrivenost uvoza izvozom za 2024. godinu 14.8%.

Slika 5: Trgovinski bilans Kosova (u milijardama evra)

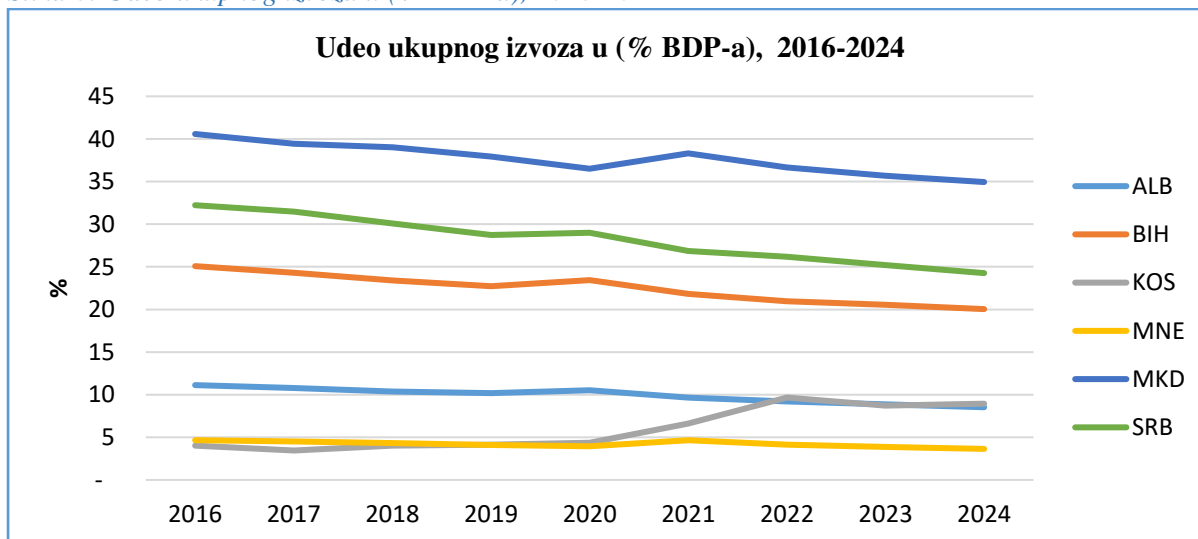

Izvor: ASK – Statistika spoljne trgovine (SST), 2024 (obradilo osoblje OI/OIP-a)

Učešće ukupnog izvoza u (% BDP-a)

Na osnovu podataka prikazanih na slici 6, najveći udeo izvoza u BDP-u u 2024. godini u odnosu na ZP6 zabeležila je Severna Makedonija sa 35%, dok najmanji udeo imaju Crna Gora sa 4% i Kosovo sa 9%.

Slika 6: Udeo ukupnog izvoza u (% BDP-a), 2016-2024

Izvor: WDI, UNIDO, ASK (obradilo osoblje OI/OIP-a)

Kosovo je tokom godina zabeležilo solidan porast udela izvoza u BDP-u i zabeležilo rast sa 4% u 2020. godini na 9% u 2024. godini, dok su sve ostale zemlje ZP6 zabeležile blagi pad u 2024. godini; Severna Makedonija 35%, Bosna i Hercegovina 20% i Srbija 24%. Albanija i Crna Gora se nisu promenile u odnosu na 2023. godinu.

2. Izvoz i uvoz sa EU, CEFTA, EFTA i drugim zemljama, za Sektor C (Prerađivačka/proizvodna industrija)

Indikator broja izvoznih preduzeća, po potsektorima prerađivačke industrije, pokazuje udeo preduzeća u izvozu.

Od ukupno 6.767 preduzeća u 2024. godini u okviru Sektora C, 2.644 su izvozna preduzeća koja su izvezla svoje proizvode u iznosu od preko 10.000 evra.

- **Izvoz, Sektor C**

Ukupna vrednost izvoza, za 2024. godinu, u EU, CEFTA, EFTA i druge zemlje iznosila je 941.50 miliona evra, dok je sektor prerađivačke industrije učestvovao sa iznosom od 739.46 miliona evra, odnosno oko 78.5%, u okviru ukupnog izvoza.

Podaci u Tabeli br. 8 pokazuju da je rast izvoza Sektora C za 2024. godinu 4%, u odnosu na prethodne godine.

U izvoz tokom 2024. godine, u Sektoru C, dominira potsektor „Proizvodnja proizvoda od gume i plastike“, iako je došlo do blagog pada od 0.67% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi od gume i plastike uglavnom su izvezeni u Nemačku sa 20%, Švajcarsku sa 15% i Severnu Makedoniju sa 10%, itd.

Na drugom mestu, po učešću u izvozu, je potsektor „Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala“, sa učešćem od 14,3%, u odnosu na 2023. godinu, ovaj potsektor je imao porast od 25.6%. Zemlje sa kojima je ostvaren najveći izvoz iz ovog potsektora su: Nemačka sa 17%, Kazahstan sa 14%, Švajcarska sa 13.6% itd.

Na trećem mestu se nalazi potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ sa udelom od 10.5%, u okviru Sektora C, dok je ovaj potsektor beležio rast od 5.5% u odnosu na 2023. godinu. Proizvodi ovog potsektora su uglavnom izvezeni u Albaniju sa 24%, u Severnu Makedoniju sa 14% i u Srbiju sa 9%, itd.

Potsektor „Proizvodnja nameštaja“, iako je rangiran na četvrtom mestu sa udelom od 10%, beležio je značajan pad od 42% u odnosu na 2023. godinu, kao rezultat pada izvoza dušeka. Izvoz ovih proizvoda uglavnom je realizovan u Švajcarsku sa 25%, SAD sa 16% i Nemačku sa 15% itd.

U okviru potsektora, peti po izvozu je potsektor „Proizvodnja pića“ sa 9%, koji je u 2024. godini beležio rast od 26% u odnosu na prethodnu godinu. Pića su izvezena u Albaniju sa 40.5%, Severnu Makedoniju sa 20% itd.

Potsektor „Proizvodnja metala“, u okviru Sektora C, učestvuje sa 8.4% i sa rastom od 2.2% u odnosu na prethodnu godinu. Metalni proizvodi su najviše izvezeni u Severnu Makedoniju sa 25.6%, Srbiju 20% i Albaniju sa 10.5% itd.

- **Uvoz, Sektor C**

Ukupan uvoz na Kosovo, iz EU, CEFTA, EFTA i iz drugih zemalja, za 2024. godinu, iznosi 6.4 milijarde evra, dok je Sektor C učestvovao u iznosu od 5.7 milijardi evra, odnosno sa oko 89%.

Sektor C, u ukupnom uvozu učestvuje sa 89%.

Uvoz tokom 2024. godine, u Sektoru C, dominira potsektor „Prerada hrane“ sa 14.4%, u odnosu na 2023. godinu, ovaj potsektor je beležio rast od 10.5%. Ovi proizvodi su uvezeni iz Nemačke sa 11%, Italije sa 9%, Poljske sa 8%, Turske sa 7.7% itd.

Potsektor „Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica“ zauzima treće mesto u uvozu, sa učešćem od 12.4% i beležio je rast od 25%, u odnosu na 2023. godinu. Proizvodi ovih motornih vozila se najviše uvoze iz Nemačke sa 71%, itd.

Na trećem mestu je rangiran potsektor „Proizvodnja koksa i naftnih derivata“, sa učešćem od 11.4% u uvozu Sektora C, iako je došlo do blagog smanjenja od 1% u odnosu na prethodnu godinu. Ovi proizvodi su uvezeni najviše iz Grčke za 32%, Saudijske Arabije za 27.5% itd.

Na četvrtom mestu je rangiran podsektor „Proizvodnja metala“, sa učešćem u Sektoru C od 8% i rastom od 5.2% u odnosu na prethodnu godinu. Ovi proizvodi su uvezeni iz Turske sa 37%, Albanije sa 22.5% itd.

Podaci u tabeli br. 4 prikazuju pregled vrednosti uvoza i izvoza sa zemljama CEFTA, EFTA, EU i drugim zemljama, za potsektore Sektora C, za period 2023-2024.

Tabela 4. Iznosi izvoza i uvoza sa zemljama CEFTA, EFTA, EU i drugim zemljama 2023– 2024

Šifra	Prerađivačka industrija, Sektor C	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
		2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)	2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	73,554,932.28	77,580,910.04	4,025,977.76	5.47	735,216,315.74	812,088,207.65	76,871,891.91	10.46
11	Proizvodnja pića	54,115,565.27	68,139,419.57	14,023,854.30	25.91	144,149,126.94	145,535,077.41	1,385,950.47	0.96
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	260,768.41	-	(260,768.41)	(100.00)	111,966,950.78	132,433,584.74	20,466,633.96	18.28
13	Proizvodnja tekstila	17,947,435.12	24,707,398.52	6,759,963.40	37.67	103,127,636.05	103,915,233.48	787,597.43	0.76
14	Proizvodnja odeće	27,952,647.47	32,911,521.44	4,958,873.97	17.74	196,928,805.93	219,265,012.52	22,336,206.59	11.34
15	Proizvodnja kože i kožnih proizvoda	5,560,451.11	5,736,004.61	175,553.50	3.16	74,909,859.76	79,634,654.69	4,724,794.93	6.31
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i plute, osim nameštaja ...	13,544,131.21	15,557,578.72	2,013,447.51	14.87	76,942,957.25	83,284,290.35	6,341,333.10	8.24
17	Proizvodnja papira i papirnih proizvoda	7,771,090.18	9,373,840.40	1,602,750.22	20.62	98,128,525.14	96,332,134.86	(1,796,390.28)	(1.83)
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-	-	-	46,778.35	13,586.00	(33,192.35)	(70.96)
19	Proizvodnja koksa i naftnih derivata	12,958,487.75	6,561,387.90	(6,397,099.85)	(49.37)	642,199,442.33	641,581,257.32	(618,185.01)	(0.10)
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	28,251,927.46	34,452,496.49	6,200,569.03	21.95	335,694,234.49	354,939,924.04	19,245,689.55	5.73
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1,367,004.74	2,131,309.55	764,304.81	55.91	110,805,306.91	152,303,918.66	41,498,611.75	37.45
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	117,169,886.75	116,389,492.86	(780,393.89)	(0.67)	234,134,248.44	251,637,085.52	17,502,837.08	7.48
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	24,965,606.40	31,516,871.41	6,551,265.01	26.24	275,461,173.66	277,486,803.09	2,025,629.43	0.74
24	Proizvodnja metala	60,966,557.74	62,363,330.70	1,396,772.96	2.29	423,650,769.83	445,700,846.79	22,050,076.96	5.20
25	Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala	79,062,813.57	106,289,566.74	27,226,753.17	34.44	281,983,342.46	195,959,255.76	(86,024,086.70)	(30.51)

26	Proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda	6,960,390.89	7,698,278.65	737,887.76	10.60	145,442,648.88	157,904,597.59	12,461,948.71	8.57
27	Proizvodnja električne opreme	13,095,358.11	15,436,132.02	2,340,773.91	17.87	194,984,563.04	211,946,504.69	16,961,941.65	8.70
28	Proizvodnja mehanizacije i opreme p.k.t.	15,903,264.56	20,607,303.06	4,704,038.50	29.58	342,838,472.34	416,644,902.62	73,806,430.28	21.53
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	8,417,962.43	9,353,200.92	935,238.49	11.11	558,518,390.76	699,528,020.85	141,009,630.09	25.25
30	Proizvodnja ostalih prevoznih sredstava	485,476.47	687,990.71	202,514.24	41.71	12,205,363.99	16,725,760.22	4,520,396.23	37.04
31	Proizvodnja nameštaja	130,576,131.10	75,684,446.95	(54,891,684.15)	(42.04)	62,950,837.28	67,510,582.00	4,559,744.72	7.24
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	11,981,685.90	16,287,972.94	4,306,287.04	35.94	92,979,002.47	93,404,227.28	425,224.81	0.46
	Ukupno	712,869,574.92	739,466,454.20	26,596,879.28	3.73	5,255,264,752.82	5,655,775,468.11	400,510,715.29	7.62

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obradilo OI/OIP

2.1. Izvoz i uvoz sa zemljama EU-a

Izvoz sa zemljama EU-a, za 2024. godinu, iznosi 281.6 miliona evra, što znači da je beležio rast za 16%, dok iznos uvoza je 2.6 milijardi evra i predstavlja rast uvoza za oko 13%.

Na osnovu tabele br. 5, u ukupnoj trgovinskoj razmeni za 2024. godinu, izvoz učestvuje sa oko 30%, dok uvoz sa 41%. Možemo reći da imamo rastući trend izvoza.

Tabela 5. Iznosi izvoza i uvoza sa zemljama EU-a, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo za period 2023– 2024

Šifra	Prerašivačka industrija, Sektor C	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
		2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)	2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	22,448,655.95	23,126,626.36	677,970.41	3.02	391,848,254.83	472,141,942.14	80,293,687.31	20.49
11	Proizvodnja pića	12,315,521.09	15,911,024.66	3,595,503.57	29.19	66,257,913.12	88,420,425.12	22,162,512.00	33.45
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	-	-	-	-	79,295,018.17	104,719,633.00	25,424,614.83	32.06
13	Proizvodnja tekstila	7,386,194.21	5,857,875.39	-1,528,318.82	(20.69)	8,731,324.59	6,869,284.22	(1,862,040.37)	(21.33)
14	Proizvodnja odeće	9,969,920.37	12,221,920.98	2,252,000.61	22.59	9,295,248.36	10,473,587.22	1,178,338.86	12.68
15	Proizvodnja kože i kožnih proizvoda	3,144,586.55	3,487,417.08	342,830.53	10.90	5,243,104.31	4,920,042.50	(323,061.81)	(6.16)

16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i plute, osim nameštaja ...	7,597,672.37	8,574,325.06	976,652.69	12.85	29,123,022.25	34,220,792.02	5,097,769.77	17.50
17	Proizvodnja papira i papirnih proizvoda	1,913,090.42	2,190,212.54	277,122.12	14.49	37,337,378.98	39,163,219.07	1,825,840.09	4.89
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-	-	-	17,324.96	13,586.00	(3,738.96)	(21.58)
19	Proizvodnja koksa i naftnih derivata	4,696.87	393,069.60	388,372.73	8268.76	271,985,590.37	274,686,937.58	2,701,347.21	0.99
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	16,162,768.83	20,001,856.32	3,839,087.49	23.75	167,019,376.57	184,850,745.25	17,831,368.68	10.68
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	79,800.00	201,600.00	121,800.00	152.63	75,023,753.48	94,515,457.13	19,491,703.65	25.98
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	69,602,654.84	63,876,159.98	-5,726,494.86	(8.23)	112,870,304.73	120,138,268.12	7,267,963.39	6.44
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	6,773,181.95	8,315,370.66	1,542,188.71	22.77	93,375,973.77	95,544,525.93	2,168,552.16	2.32
24	Proizvodnja metala	7,179,120.41	16,258,558.06	9,079,437.65	126.47	84,402,222.21	69,213,362.23	(15,188,859.98)	(18.00)
25	Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala	35,825,473.65	42,786,202.13	6,960,728.48	19.43	76,506,298.94	75,642,819.22	(863,479.72)	(1.13)
26	Proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda	2,129,936.71	3,318,648.18	1,188,711.47	55.81	35,811,702.60	38,689,098.73	2,877,396.13	8.03
27	Proizvodnja električne opreme	5,611,794.63	5,281,754.50	-330,040.13	(5.88)	67,959,298.32	68,010,051.09	50,752.77	0.07

28	Proizvodnja mehanizacije i opreme p.k.t.	4,282,297.97	3,744,433.01	-537,864.96	(12.56)	147,256,697.85	170,074,203.70	22,817,505.85	15.50
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3,865,989.96	4,239,673.68	373,683.72	9.67	487,426,385.14	613,773,927.80	126,347,542.66	25.92
30	Proizvodnja ostalih prevoznih sredstava	389,523.16	435,951.40	46,428.24	11.92	3,598,151.29	4,686,910.68	1,088,759.39	30.26
31	Proizvodnja nameštaja	15,884,652.72	27,816,412.43	11,931,759.71	75.12	15,343,572.86	13,176,337.31	(2,167,235.55)	(14.12)
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	10,122,737.42	13,601,439.00	3,478,701.58	34.37	31,757,586.24	19,843,157.86	(11,914,428.38)	(37.52)
	Ukupno	242,690,270.08	281,640,531.02	38,950,260.94	16.05	2,297,485,503.94	2,603,788,313.91	306,302,809.97	13.33

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obradilo OI/OIP

• Izvoz u zemlje EU-a

Na prvom mestu, po učešću u izvozu sa zemljama EU-a, rangiran je potsektor „Proizvodnja proizvoda od gume i plastike“ sa 22%, dok je beležio pad izvoza za 8%. Zemlja u koju je izvezeno najviše proizvoda od gume i plastike je Nemačka sa 36%.

Potsektor „Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala“ učestvuje sa 15% u ukupnom izvozu u zemlje EU, dok je u odnosu na prethodnu godinu beležio rast za 19.5%. Ovaj izvoz je uglavnom ostvaren u Nemačkoj sa 42-5%, Crnoj Gori sa 20%, Holandiji sa 18% itd.

U 2024. godini, potsektor „Proizvodnja nameštaja“ učestvuje sa 10% i beležio je značajan rast od 75%. Izvoz proizvoda nameštaja je najviše ostvaren u Nemačkoj sa 47%, Švedskoj 10% itd.

Rast izvoza u zemlje EU-a, u 2024. godini u odnosu na 2023. godinu, beležio je potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ sa 3%. U ukupnom izvozu Sektora C, sa zemljama EU-a, ovaj potsektor učestvuje sa 8%. Proizvodi ovog podsektora izvezeni su u Nemačku sa 30%, Austriju sa 10%, Italiju sa 9% itd.

- **Uvoz iz zemalja EU-a**

Iz podataka prikazanih u Tabeli br. 5, uočeno je da od 23 podsektora, samo 17 njih ima porast uvoza iz zemalja EU-a tokom 2024. godine, dok je šest sektora Sektora C beležilo pad.

Potsektor „Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica“, u 2024. godini u uvozu sa zemljama EU, u okviru Sektora C, učestvovao je sa 23.5% i beležio je rast od 26%. Proizvodi motornih vozila uvezeni su uglavnom iz Nemačke sa 81%, itd.

Potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ učestvuje u uvozu sa 18% u okviru Sektora C, ali je u 2024. godini beležio rast uvoza za 20.5%. Prehrambeni proizvodi su uvezeni iz Nemačke sa 18.5%, Italije sa 15%, Poljske sa 14%, Hrvatske sa 9% itd.

Potsektor „Proizvodnja koksa i naftnih derivata“, u okviru Sektora C, sa učešćem u uvozu iz zemalja EU, iznosi 10.5%, sa rastom od 1% u 2024. godini. Uvoz je ostvaren uglavnom iz Grčke sa 76%, itd.

Potsektor „Proizvodnja hemijskih proizvoda“ učestvuje sa 7% u ukupnom uvozu iz zemalja EU, u okviru Sektora C. U 2024. godini beležen je rast uvoza za 11%, u odnosu na prethodnu godinu. Hemijski proizvodi se uvoze iz Nemačke sa 25%, Italije sa 12%, Poljske sa 7%, Francuske sa 6.8% itd.

Potsektor „Proizvodnja mašina i opreme p.k.t“ učestvuje u uvozu iz zemalja EU sa 6.5%, sa rastom uvoza u 2024. godini od 15.5%. Najveći uvoz je ostvaren iz Nemačke sa 39.5% i Italije sa 28.5% itd.

2.2. Izvoz i uvoz sa zemljama CEFTA

U tabeli br. 6 prikazani su iznosi uvoza i izvoza sa zemljama CEFTA za potsektore (10 do 33) u okviru Sektora C.

Generalno, izvoz u zemlje CEFTA, u okviru Sektora C, u 2024. godini, beležio je rast za 10%, dok je uvoz beležio pad za 15%.

Tabela 6. Iznosi izvoza i uvoza sa zemljama CEFTA, za industrijske sektore, 2023 – 2024

Šifra	Prerađivačka industrija, Sektor C	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
		2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)	2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	42,379,637.78	43,895,522.42	1,515,884.64	3.58	131,356,038.49	118,777,766.09	(12,578,272.40)	(9.58)
11	Proizvodnja pića	37,410,598.07	46,221,948.07	8,811,350.00	23.55	70,298,822.02	48,054,267.64	(22,244,554.38)	(31.64)
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	59,857.60	-			2,542,478.63	3,617,604.86	1,075,126.23	42.29
13	Proizvodnja tekstila	6,580,889.61	12,001,724.51	5,420,834.90	82.37	1,640,500.64	1,377,564.25	(262,936.39)	(16.03)
14	Proizvodnja odeće	2,445,468.15	2,197,421.21	(248,046.94)	(10.14)	1,564,065.34	1,188,258.54	(375,806.80)	(24.03)
15	Proizvodnja kože i kožnih proizvoda	1,109,628.89	816,839.18	(292,789.71)	(26.39)	988,985.84	1,370,743.23	381,757.39	38.60
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i plute, osim nameštaja ...	4,355,435.85	4,423,730.96	68,295.11	1.57	20,520,760.17	17,727,511.99	(2,793,248.18)	(13.61)

17	Proizvodnja papira i papirnih proizvoda	5,600,087.91	6,893,935.38	1,293,847.47	23.10	29,104,000.31	28,822,074.10	(281,926.21)	(0.97)
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-			-	-		
19	Proizvodnja koksa i naftnih derivata	12,952,280.88	6,168,225.93	(6,784,054.95)	(52.38)	51,658,435.34	26,340,058.11	(25,318,377.23)	(49.01)
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	9,995,486.20	11,939,724.85	1,944,238.65	19.45	35,459,558.60	35,020,993.28	(438,565.32)	(1.24)
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1,050,212.83	1,549,419.80	499,206.97	47.53	12,474,825.28	15,801,061.16	3,326,235.88	26.66
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	24,375,335.38	31,301,320.03	6,925,984.65	28.41	36211770.93	31664896.66	(4,546,874.27)	(12.56)
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	11,630,969.03	11,698,330.75	67,361.72	0.58	90,409,136.87	88,244,206.51	(2,164,930.36)	(2.39)
24	Proizvodnja metala	49,168,650.53	41,848,599.51	(7,320,051.02)	(14.89)	178,370,236.63	136,743,854.98	(41,626,381.65)	(23.34)
25	Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala	21,956,799.59	28,556,071.34	6,599,271.75	30.06	28,328,284.10	31,217,209.80	2,888,925.70	10.20
26	Proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda	2,683,421.28	2,369,548.95	(313,872.33)	(11.70)	367,677.52	68,622.63	(299,054.89)	(81.34)
27	Proizvodnja električne opreme	4,928,140.16	6,375,127.48	1,446,987.32	29.36	16,247,983.11	17,961,228.79	1,713,245.68	10.54
28	Proizvodnja mehanizacije i opreme p.k.t.	8,983,631.45	11,566,009.02	2,582,377.57	28.75	6,612,160.05	6,291,809.99	(320,350.06)	(4.84)

29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,791,309.45	2,429,001.39	637,691.94	35.60	2,028,225.81	438,005.14	(1,590,220.67)	(78.40)
30	Proizvodnja ostalih prevoznih sredstava	55,635.86	227,571.85	171,935.99	309.04	45,256.57	88,351.96	43,095.39	95.22
31	Proizvodnja nameštaja	8,717,592.01	10,668,215.61	1,950,623.60	22.38	7,951,629.74	5,949,862.94	(2,001,766.80)	(25.17)
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	1,276,200.96	2,050,455.13	774,254.17	60.67	2,265,618.77	624,914.00	(1,640,704.77)	(72.42)
	Ukupno	259,507,269.47	285,198,743.37	25,691,473.90	9.90	726,446,450.76	617,390,866.63	(109,055,584.13)	(15.01)

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obradilo OI/OIP

Izvoz u zemlje CEFTA

Izvoz u zemlje CEFTA, u Sektoru C, tokom 2024. godine, dominira potsektor „Proizvodnja pića“, sa učešćem od 16%. U 2024. godini, ovaj potsektor je beležio rast izvoza za 24% u odnosu na prethodnu godinu. Zemlje u koje je izvezeno najviše metalnih proizvoda su: Albanija sa 60%, itd.

Potsektor „Proizvodnja prehrambenih proizvoda“ učestvuje u izvozu sa ovim zemljama sa 15%. Ovaj potsektor je beležio rast izvoza za 4% u odnosu na 2023. godinu. Prehrambeni proizvodi su se uglavnom izvozili u Albaniju sa 43%, u Severnu Makedoniju sa 24% itd.

Učešće potsektora „Proizvodnja metala“ u izvozu Sektora C u zemlje CEFTA je 15%. U 2024. godini ovaj potsektor je beležio pad za 15% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi ovog potsektora su izvezeni u Albaniju 38%, Srbiju 33% itd.

Potsektor „Proizvodnja proizvoda od gume i plastike“, u okviru Sektora C, učestvuje u izvozu sa 11%. Ovaj potsektor je beležio rast izvoza za 28% u odnosu na prethodnu godinu. Zemlje u koje je izvezeno najviše proizvoda od gume i plastike su Severna Makedonija sa 38%, Albanija sa 30% itd.

Rast izvoza od 30% beležio je potsektor „Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala“, ali sa niskim učešćem u Sektoru C od samo 10%. Zemlje u koje su ovi proizvodi izvezeni su Albanija sa 34%, Crna Gora sa 30% itd.

- **Uvoz iz zemalja CEFTA**

Uvoz Kosova iz zemalja CEFTA, u 2024. godini, karakteriše značajan pad proizvoda iz sektora C (Prerađivačka industrija), u najvećem broju potsektora.

U okviru potsektora Sektora C, najveće učešće u uvozu iz zemalja CEFTA ima potsektor „Proizvodnja metala“ sa 22%. U 2024. godini, ovaj potsektor je beležio pad uvoza za 23.3% u odnosu na 2023. godinu. Metalni proizvodi su uglavnom uvoženi iz Albanije sa 73%, Severne Makedonije sa 17% itd.

Potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ učestvuje u uvozu iz zemljama CEFTA sa 19%. Ali u 2024. godini došlo je do pada uvoza za 9% u odnosu na prethodnu godinu. Prehrambeni proizvodi su uvezeni iz Severne Makedonije sa 43%, Srbije sa 25% itd.

Na trećem mestu je potsektor „Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda“ sa učešćem u uvozu od 14%. U 2024. godini ovaj potsektor je beležio pad uvoza od 2.4%, u odnosu na 2023. godinu. Proizvodi za ovaj potsektor su uvezeni iz Albanije 51%, Severne Makedonije 43.4% itd.

Najveći pad uvoza iz zemalja CEFTA, u okviru sektora C, tokom 2024. godine, beležio je potsektor „Proizvodnja pića“ za 32%, u odnosu na 2023. godinu. Pića su uvezena iz Severne Makedonije za 55%, Albanije za 28% itd.

2.3 Izvoz i uvoz sa zemljama EFTA

Izvoz Kosova u zemlje članice EFTA, za 2024. godinu, beležio je iznos od 80 miliona evra, što je rast od 12%, dok je uvoz beležio iznos od 40 miliona evra, što je rast od 14% u odnosu na 2023. godinu.

Tabela 7. Iznosi izvoza i uvoza sa zemljama EFTA, sa industrijske sektore, 2023 - 2024

Šifra	Prerađivačka industrija, Sektor C	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
		2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)	2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	1,645,826.62	1,532,128.48	(113,698.14)	(6.91)	1,509,278.38	1,797,335.82	288,057.44	19.09
11	Proizvodnja pića	2,253,982.33	3,088,016.43	834,034.10	37.00	187,973.02	90,001.03	(97,971.99)	(52.12)
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	-	-	-	-	4,821,480.77	5,783.82	(4,815,696.95)	(99.88)
13	Proizvodnja tekstila	321,227.53	676,818.38	355,590.85	110.70	272,177.18	99,636.11	(172,541.07)	(63.39)
14	Proizvodnja odeće	656,603.05	715,735.70	59,132.65	9.01	1,256,303.04	1,159,263.91	(97,039.13)	(7.72)
15	Proizvodnja kože i kožnih proizvoda	671,524.37	742,910.56	71,386.19	10.63	603,861.47	722,257.03	118,395.56	19.61
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i plute, osim nameštaja ...	1,572,531.66	2,502,682.29	930,150.63	59.15	858,065.80	1,135,403.88	277,338.08	32.32
17	Proizvodnja papira i papirnih proizvoda	114,085.21	138,733.93	24,648.72	21.61	375,380.35	356,352.51	(19,027.84)	(5.07)

18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-	-	-	-	-		
19	Proizvodnja koksa i naftnih derivata	1,510.00	43.90	(1,466.10)	(97.09)	214,235.53	452,542.63	238,307.10	111.24
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	1,572,156.10	1,360,783.00	(211,373.10)	(13.44)	2,535,660.29	2,226,972.99	(308,687.30)	(12.17)
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	-	3.50	-	-	2,244,361.24	8,862,653.68	6,618,292.44	294.89
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	17,584,501.33	17,039,828.13	(544,673.20)	(3.10)	1579510.67	1714216.585	134,705.92	8.53
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	5,264,159.18	5,689,885.08	425,725.90	8.09	940,258.51	1,104,737.97	164,479.46	17.49
24	Proizvodnja metala	3,177,458.16	3,098,128.82	(79,329.34)	(2.50)	1,480,396.80	1,662,972.45	182,575.65	12.33
25	Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala	13,653,159.67	15,101,322.02	1,448,162.35	10.61	2,806,987.24	3,269,973.56	462,986.32	16.49
26	Proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda	627,033.77	780,344.56	153,310.79	24.45	2,463,111.09	2,329,385.20	(133,725.89)	(5.43)
27	Proizvodnja električne opreme	2,212,921.71	3,543,937.77	1,331,016.06	60.15	2,016,866.83	1,283,906.09	(732,960.74)	(36.34)
28	Proizvodnja mehanizacije i opreme p.k.t.	684,324.01	559,296.25	(125,027.76)	(18.27)	4,601,433.37	7,270,026.24	2,668,592.87	57.99
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	581,758.25	727,696.58	145,938.33	25.09	403,928.11	701,547.17	297,619.06	73.68

30	Proizvodnja ostalih prevoznih sredstava	40,267.45	23,955.46	(16,311.99)	(40.51)	316,056.60	325,087.54	9,030.94	2.86
31	Proizvodnja nameštaja	18,378,445.83	22,107,028.78	3,728,582.95	20.29	1,149,010.96	1,222,812.00	73,801.04	6.42
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	466,215.54	367,678.05	(98,537.49)	(21.14)	2,726,664.88	2,449,799.63	(276,865.25)	(10.15)
	Ukupno	71,479,691.77	79,796,957.67	8,317,265.90	11.64	35,363,002.13	40,242,667.85	4,879,665.72	13.80

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obradilo OI/OIP

- Izvoz u zemlje EFTA**

Potsektor „Proizvodnja nameštaja“, u 2024. godini, u okviru Sektora C, učestvuje u izvozu u zemlje EFTA sa 28%. Dok je, u okviru potsektora, beležio rast za 20% u odnosu na 2023. godinu. Izvoz ovih proizvoda je uglavnom ostvaren u Švajcarskoj sa 99.5%.

Na drugom mestu po izvozu, u zemljama EFTA, nalazi se potsektor „Proizvodnja proizvoda od gume i plastike” sa učešćem od 21%, u okviru Sektora C. U 2024. godini ovaj potsektor je beležio pad od 3%, u odnosu na 2024. godinu, proizvodi ovog potsektora su izvezeni u Švajcarsku sa 99.9%.

Podsektor „Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala“, sa zemljama EFTA, ima učešće od 18%. Ovaj potsektor je u 2024. godini beležio pad izvoza od 10.6% u odnosu na prethodnu godinu, a proizvodi ovog potsektora su beležili najveći izvoz u Švajcarsku sa 92%.

- **Uvoz iz zemalja EFTA**

Uvoz iz zemalja EFTA dominira sa 22% učešća uvoza u potsektoru „Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata“.

U 2024. godini došlo je do značajnog rasta od preko 100% u odnosu na prethodnu godinu. Ovi proizvodi su uvezeni iz Švajcarske sa 98%.

Podsektor „Proizvodnja mehanizacije i opreme p.k.t“ zauzima drugo mesto sa učešćem od 18%. U 2024. godini ovaj potsektor je beležio rast od 58% u odnosu na 2023. godinu. Mehanizacija je uvezena iz Švajcarske sa 97%.

Potsektor „Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala“ učestvuje u uvozu sa 8%, dok je u okviru potsektora, u 2024. godini, beležen rast od 16.5% u odnosu na prethodnu godinu. Ovi proizvodi su uvezeni iz Švajcarske sa 94.5%.

2.4. Izvoz i uvoz sa drugim zemljama

Izvoz u druge zemlje za 2024. godinu iznosio je 92.8 miliona evra, dok je u 2023. godini beležio značajan pad od 33%.

Uvoz iz drugih zemalja, za 2024. godinu, beležio je iznos od 2.4 milijarde evra, u odnosu na 2023. godinu, što je rast od 9%.

Tabela 8. Iznosi izvoza i uvoza sa drugim zemljama za period 2023 - 2024

Šifra	Prerađivačka industrija, Sektor C	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
		2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)	2023	2024	Razlika (2023-2024)	Razlika u % (2023-2024)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	7,080,811.93	9,026,632.78	1,945,820.85	27.48	210,502,744.04	219,371,163.60	8,868,419.56	4.21
11	Proizvodnja pića	2,135,463.78	2,918,430.41	782,966.63	36.66	7,404,418.78	8,970,383.62	1,565,964.84	21.15
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	200,910.81	-			25,307,973.21	24,090,563.06	(1,217,410.15)	(4.81)
13	Proizvodnja tekstila	3,659,123.77	6,170,980.24	2,511,856.47	68.65	92,483,633.64	95,568,748.91	3,085,115.27	3.34
14	Proizvodnja odeće	14,880,655.90	17,776,443.55	2,895,787.65	19.46	184,813,189.19	206,443,902.85	21,630,713.66	11.70
15	Proizvodnja kože i kožnih proizvoda	634,711.30	688,837.79	54,126.49	8.53	68,073,908.14	72,621,611.93	4,547,703.79	6.68
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i plute, osim nameštaja ...	18,491.33	56,840.41	38,349.08	207.39	26,441,109.03	30,200,582.46	3,759,473.43	14.22

17	Proizvodnja papira i papirnih proizvoda	143,826.64	150,958.55	7,131.91	4.96	31,311,765.50	27,990,489.17	(3,321,276.33)	(10.61)
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-			29,453.39	-		
19	Proizvodnja koksa i naftnih derivata	-	48.47			318,341,181.09	340,101,719.00	21,760,537.91	6.84
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	521,516.33	1,150,132.32	628,615.99	120.54	130,679,639.03	132,841,212.53	2,161,573.50	1.65
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	236,991.91	380,286.25	143,294.34	60.46	21,062,366.91	33,124,746.69	12,062,379.78	57.27
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	5,607,395.20	4,172,184.72	(1,435,210.48)	(25.59)	83,472,662.11	98,119,704.16	14,647,042.05	17.55
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	1,297,296.24	5,813,284.92	4,515,988.68	348.11	90,735,804.51	92,593,332.67	1,857,528.16	2.05
24	Proizvodnja metala	1,441,328.64	1,158,044.31	(283,284.33)	(19.65)	159,397,914.19	238,080,657.14	78,682,742.95	49.36
25	Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala	7,627,380.66	19,845,971.25	12,218,590.59	160.19	174,341,772.18	85,829,253.18	(88,512,519.00)	(50.77)
26	Proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda	1,519,999.13	1,229,736.96	(290,262.17)	(19.10)	106,800,157.67	116,817,491.02	10,017,333.35	9.38
27	Proizvodnja električne opreme	342,501.61	235,312.27	(107,189.34)	(31.30)	108,760,414.78	124,691,318.71	15,930,903.93	14.65
28	Proizvodnja mehanizacije i opreme p.k.t.	1,953,011.13	4,737,564.78	2,784,553.65	142.58	184,368,181.07	233,008,862.70	48,640,681.63	26.38

29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2,178,904.77	1,956,829.27	(222,075.50)	(10.19)	68,659,851.70	84,614,540.75	15,954,689.05	23.24
30	Proizvodnja ostalih prevoznih sredstava	50.00	512.00	462.00	924.00	8,245,899.53	11,625,410.04	3,379,510.51	40.98
31	Proizvodnja nameštaja	87,595,440.54	15,092,790.13	(72,502,650.41)	(82.77)	38,506,623.72	47,161,569.74	8,654,946.02	22.48
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	116,531.98	268,400.76	151,868.78	130.32	56,229,132.58	70,486,355.79	14,257,223.21	25.36
	Ukupno	139,192,343.60	92,830,222.14	(46,362,121.46)	(33.31)	2,195,969,795.99	2,394,353,619.72	198,383,823.73	9.03

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obradilo OI/OIP

- Izvoz u druge zemlje**

Na osnovu podataka prikazanih u tabeli br. 8, uočeno je da izvoz u druge zemlje, kome prethodi potsektor „Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala”, u okviru Sektora C, učestvuje u izvozu sa 21%, dok je u 2024. godini beležio značajan rast od preko 100% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi proizvedeni u ovom potsektoru uglavnom su izvezeni u Kazahstan sa 77%.

Potsektor „Proizvodnja odeće”, rangiran je na drugom mestu sa učešćem od 19%, uz rast od 20% u odnosu na 2023. godinu. Zemlje u koje je izvezio su Sjedinjene Američke Države sa 67%.

Potsektor „Proizvodnja nameštaja“ učestvuje u izvozu u druge zemlje sa 16%, dok je u 2024. godini pretrpeo značajan pad izvoza od 83% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi nameštaja se izvoze u SAD sa 92%, itd.

- **Uvoz iz drugih zemalja**

U okviru Sektora C, potsektor „Proizvodnja koksa i naftnih derivata“ učestvuje u uvozu sa 14%, dok je u 2024. godini ovaj potsektor beležio rast za 7% u odnosu na 2023. godinu, ovi proizvodi su uvezeni iz Saudijske Arabije sa 52%, iz SAD-a sa 12%, iz Turske sa 10% itd.

Potsektor „Proizvodnja metala“ je drugi po uvozu sa učešćem od 10%, u okviru Sektora C, u 2024. godini. Ovaj potsektor je beležio pad uvoza za 49% u odnosu na 2023. godinu. Metalni proizvodi su uvezeni iz Turske sa 70%, itd.

Potsektor „Proizvodnja mehanizacije i opreme p.k.t” učestvuje u uvozu sa 10% i sa rastom od 26.3% u 2024. godini, u odnosu na prethodnu godinu. Mehanizacije je uvezena iz Kine sa 58%, iz Turske sa 28% itd.

SOCIJALNA ANALIZA

Radna snaga

U skladu sa zakonom o radu na Kosovu, radni odnos može se zasnovati sa bilo kojom osobom od osamnaest (18) godina. Radnu snagu čine zaposlena lica i nezaposlena lica, dok se neaktivna lica ne smatraju delom radne snage. Stopa učešća radne snage je procenat radno sposobnog stanovništva jedne zemlje koje je aktivno uključeno na tržište rada.

Prema izveštaju CBK-a, pozivajući se na (Anketu o radnoj snazi ASK-a), stopa učešća radne snage u 2024. godini iznosila je 43-2%, što predstavlja godišnji rast od 2.5%.

Stopa zaposlenosti bila je viša među muškarcima, sa 55.9%, što je godišnji rast od 2.5% u odnosu na prethodnu godinu, dok je procenat zaposlenih žena bio 21.2%, što je godišnji rast od 1.4% u odnosu na 2023. godinu.

Zvanična statistika tržišta rada pokazuje da je prosečna stopa nezaposlenosti u 2024. godini bila 10.8%, i predstavlja niži nivo u odnosu na isti period prethodne godine.

Na rodnoj osnovi, tržište rada na Kosovu karakteriše viša stopa nezaposlenosti kod žena sa 18% u odnosu na muškarce sa 7.7%. Međutim, obrazovanje je poboljšalo perspektive tržišta rada na Kosovu, gde je najviša stopa nezaposlenosti kod osoba bez obrazovanja, sa oko 55.9%, dok je najniža za one sa višim (tercijarnim) obrazovanjem sa 6.5%.

Učešće Sektora C, u ukupnoj zaposlenosti, broju preduzeća i godišnjem prometu

U ovom delu izveštaja analizirani su podaci koji se odnose na broj preduzeća, broj zaposlenih i promet u poslednje tri godine. Pored prikazivanja statističkih podataka, analize ppokazuju i trendove u padu ili rastu zaposlenosti, preduzeća i godišnjeg prometa u industriji.

Uporedni podaci u Tabeli br. 9 pokazuju da je, tokom poslednje tri godine, beležen samo rast zaposlenosti, dok je broj preduzeća i promet imao pad u 2024. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Sektor C u stopi zaposlenosti prema ekonomskoj aktivnosti učestvuje sa 10.74%.

Analizirani podaci pokazuju da je učešće ukupnog broja preduzeća u 2024. godini, povećano za 5%, kod broja zaposlenih imamo pad od 6.6%, i pad godišnjeg prometa za 0,8%, u odnosu na 2023. godinu. Proizvodni sektor, na osnovu potencijala koji ima, može da daje značajan doprinos svim ovim indikatorima, ali i ukupnoj ekonomskoj strukturi zemlje. Međutim, proizvodni sektor pruža relativno ograničene mogućnosti zapošljavanja, trenutno zapošljava oko 10.74% radne snage u 2024. godini, dok je u 2023. godini taj broj bio 11.09%, odnosno 10.62% koliko je bio u 2022. godini.

Tabela 9. Sektor C, broj preduzeća, zaposlenih i promet, 2022-2024

Šifra	Preardivačka industrija	Broj preduzeća			Broj zaposlenih			Promet		
	Sektor C	2022. godina	2023. godina	2024. godina	2022. godina	2023. godina	2024. godina	2022. godina	2023. godina	2024. godina
10	Prerada prehrambenih proizvoda	1503	1535	1620	10,931	12,360	8,921	490,162,510.96	561,085,852.31	660,164,389.40
11	Proizvodnja pića	102	94	89	2,151	2,327	2,773	156,508,456.41	196,667,417.27	148,014,883.41
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	5	4	9	56	48	37	4,866,541.49	5,839,657.34	5,604,569.61
13	Proizvodnja tekstila	179	200	205	938	1,151	1,549	28,675,745.45	31,186,657.96	27,601,472.24
14	Proizvodnja odeće	397	404	430	1,841	2,118	1,193	18,692,419.49	22,958,140.57	28,116,087.29
15	Proizvodnja kože i kožnih proizvoda	39	39	32	404	365	360	11,597,152.83	10,527,865.53	10,307,597.18
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i plute	506	504	507	2,655	2,910	1,965	85,983,088.64	88,625,018.18	108,771,505.13
17	Proizvodnja papira i papirnih proizvoda	111	120	124	628	827	488	43,321,984.42	50,665,776.87	46,261,876.30
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	174	179	192	1,072	1,235	342	31,049,794.57	33,840,325.42	54,389,149.73
19	Proizvodnja koksa i naftnih derivata	5	6	4	177	186	57	16,482,741.52	15,672,577.76	13,159,608.61
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	123	139	141	1,006	1,127	395	45,075,279.29	51,600,390.37	70,009,989.83
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	7	7	7	124	217	471	2,716,465.32	4,661,311.69	5,008,936.04
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	626	670	657	4,035	4,655	3,563	257,367,563.53	278,546,416.86	251,494,648.47
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	547	562	568	5,458	5,851	4,151	439,618,261.48	487,503,084.12	488,371,124.33
24	Proizvodnja metala	122	124	134	875	955	1,207	102,686,591.35	111,455,645.52	144,061,478.22
25	Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala	790	836	894	3,292	3,869	5,606	198,982,656.43	246,434,152.11	237,150,073.36
26	Proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda	27	29	27	97	131	189	-	5,072,127.09	4,585,598.30
27	Proizvodnja električne opreme	39	44	47	263	306	173	21,635,183.03	23,538,225.43	22,821,912.12
28	Proizvodnja mehanizacije i opreme p.k.t.	34	38	42	289	324	499	9,029,384.12	8,680,562.01	14,896,945.69
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	8	6	10	120	119	33	2,151,554.95	2,345,947.16	5,463,654.24
30	Proizvodnja ostalih prevoznih sredstava	4	3	5	50	54	41	2,091,799.46	1,894,727.98	2,002,673.55
31	Proizvodnja nameštaja	600	655	736	5,684	5,739	8,976	249,330,671.03	231,832,198.56	98,649,056.07
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	110	129	144	549	644	438	21,287,159.64	24,259,084.38	24,218,448.92
33	Popravka i ugradnja mehanizacije i opreme	104	117	143	192	250	1,174	4,042,196.70	4,533,136.45	8,515,330.90
	Ukupno	6,162	6,444	6,767	42,887	47,768	44,601	2,243,355,202.11	2,499,426,298.94	2,479,641,008.94

Izvor: Agencija za statistiku Kosova i PAK, obradilo OI/OIP

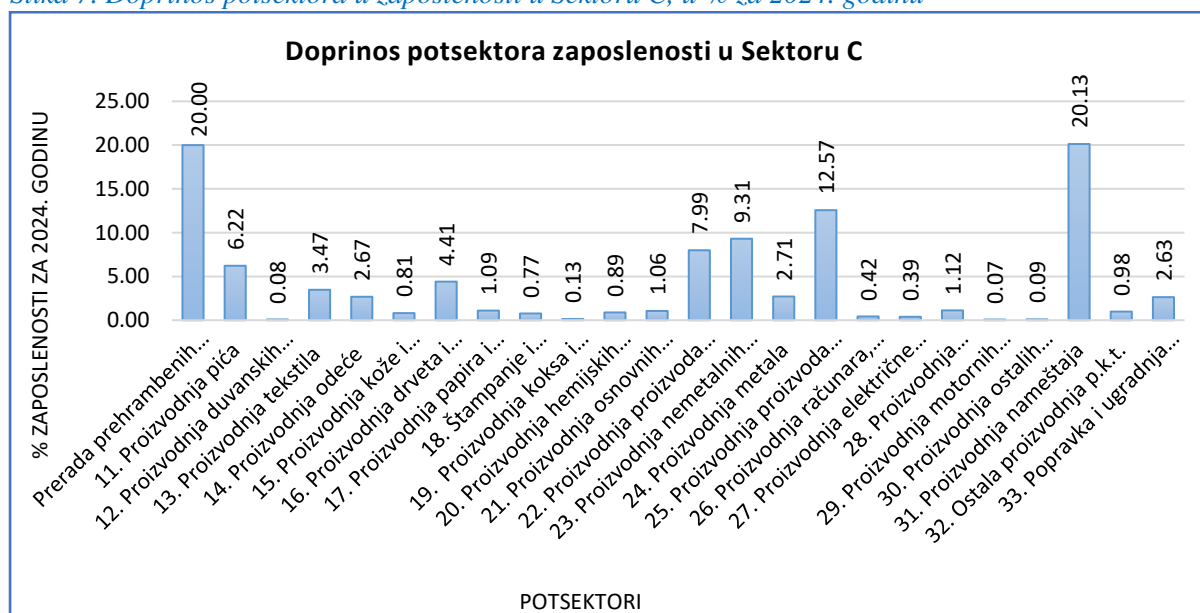
Na osnovu podataka prikazanih u tabeli br. 9 što se tiče Sektora C, najveći rast u 2024. godini imamo kod broja preduzeća sa 6.767 ili 323 preduzeća više u odnosu na prethodnu godinu, dok je pad beležen kod zaposlenosti za 3.167 zaposlenih manje u odnosu na 2023. godinu. Godišnji promet je u 2024. godini takođe beležio pad za skoro 1% u odnosu na 2023. godinu. Prema ovim analiziranim podacima u poslednje tri godine 2022-2024, uočeno je da imamo neodrživost u nekoliko ekonomskih indikatora.

Doprinos potsektora ukupnoj zaposlenosti u Sektoru C

Doprinos Sektora proizvodnje/prerade u ukupnoj zaposlenosti na Kosovu za 2024. godinu iznosi 10.74%, prema ekonomskoj aktivnosti.

Zaposlenost prema potsektorima predstavlja doprinos svakog potsektora u stvaranju radnih mesta u okviru Sektora C (proizvodni/prerađivački sektor), prikazan na sledeći način.

Slika 7. Doprinos potsektora u zaposlenosti u Sektoru C, u % za 2024. godinu

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obradilo OI/OIP

Na osnovu podataka prikazanih na slici 7, najveći doprinos zaposlenosti u proizvodnom/prerađivačkom sektoru na Kosovu stvara potsektor „Proizvodnja nameštaja“ sa oko 20.13%, zatim sledi potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ sa oko 20%, dok je treći po doprinosu zaposlenosti potsektor „Proizvodnja proizvoda od fabrikovanih metala“ sa oko 12.57%.

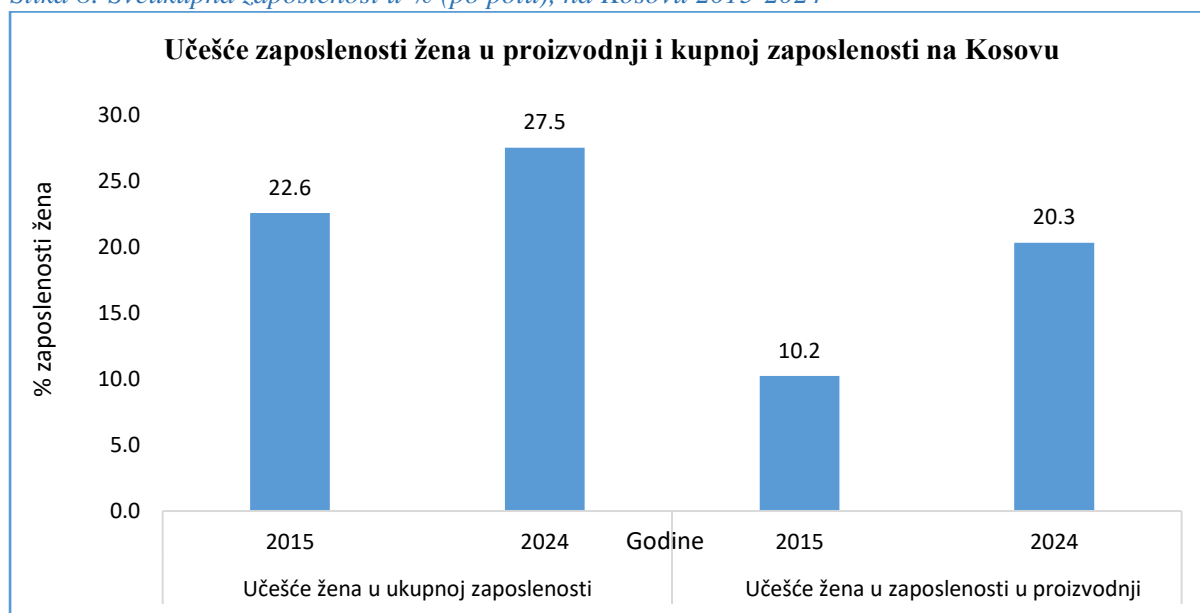
Potsektor „Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda“ doprinosi sa oko 9.31% ukupnoj zaposlenosti u Sektoru C. Svi ostali potsektori doprinose sa manje od 10% zaposlenosti.

Zaposlene žene u Sektoru C

Kosovo je imalo najnižu stopu učešća žena u produktivnosti u zemlji, uzimajući u obzir nekoliko prepreka, kao što je npr. nepoštovanje ugovora o radu, koju i dalje karakteriše visoka stopa neformalnosti i nepovoljni uslovi rada, posebno za zapošljavanje žena i mladih.

Do sada je učešće zaposlenosti žena, prema podacima za period 2015-2024, izuzetno nisko, posebno u proizvodnom sektoru, spor trend zaposlenosti žena je stalno uočeno u zemlji, ali sa obećavajućim podacima o pozitivnom rastu zaposlenosti po polu.

Slika 8: Sveukupna zaposlenost u % (po polu), na Kosovu 2015-2024

Izvor: ASK (obradilo OI/OIP)

Na osnovu podataka objavljenih na slici 8, uočujemo da je zaposlenost žena na Kosovu u ukupnoj zaposlenosti u 2015. godini bila 22.6%, dok je u 2024. godini porasla na oko 27.5%, što predstavlja rast od približno 5%, dok je učešće zaposlenosti žena u ukupnoj zaposlenosti u proizvodnji bilo nisko na Kosovu, u 2015. godini sa 10.22%, a u 2024. godini sa 20.3%, što predstavlja rast u korist zaposlenosti od 10.1%.

Elastičnost zaposlenosti

Globalne promene i na tržištima rada stvorile su velike mogućnosti, da čak i razvijene ekonomije imaju poteškoća u održavanju elastičnosti zaposlenosti. Promene mogu nastati i iz mnogih faktora, bilo da su to krize koje mogu biti nepredviđene, kao što je bila pandemija Covid-19, ali i kao posledica digitalne transformacije. Elastičnost može imati promene u odnosu na produktivnost rada u zavisnosti od toga kuda će biti orijentisana godišnja stopa rasta, bilo da je reč o zaposlenosti ili produktivnosti.

Tabela 10: Elastičnost zaposlenosti u odnosu na druge zemlje za period 2015-2023

Zemlje	Godišnja stopa rasta zaposlenosti	Godišnja stopa rasta DVP-a	EE	Klasifikacija
Albanija	3.3%	9.7%	0.34	Vođeno od produktivnosti
Bosna i Hercegovina	2.3%	8.3%	0.27	Vođeno od produktivnosti
Crna Gora	1.2%	4.4%	0.28	Vođeno od produktivnosti
Severna Makedonija	0.5%	7.1%	0.7	Vođeno od produktivnosti
Srbija	3.8%	4.7%	0.81	Vođeno od produktivnosti
Kosovo	7.8%	5.8%	1.35	Vođeno od zaposlenosti
ZP6	3.1%	5.9%	0.52	Vođeno od produktivnosti

Izvor: DVP - WDI; Zaposlenost u proizvodnji, UNIDO, ASK (obradilo osoblje OI/OIP-a)

Analiza prikazana u Tabeli 10 pokazuje da tokom perioda 2015-2023, proizvodni sektor na Kosovu rastao godišnje po složenoj stopi od 5.8%, produktivnosti rada u odnosu na zaposlenost u industriji, koja je beležila rast za 7.8% u istom periodu. Prema ovim podacima, procenjuje se da je stopa rasta na Kosovu vođena (rukovođena) zaposlenošću, tak o da je koncentracija poslovanja imala za cilj proširenje zaposlenosti u odnosu na interesovanje da se investira u digitalizaciju i naprednu proizvodnu tehnologiju. Ako pogledamo Tabelu 10 generalno, ispostavlja se da u zemljama Zapadnog Balkana imamo situaciju u kojoj većina zemalja ima stopu rasta vođenu produktivnošću rada, dok nam ove godine analiza za državu Kosovo predstavlja promenu elastičnosti zaposlenosti vođenu stopom rasta zaposlenosti, konkretnije u otvaranju novih radnih mesta. Procenti u zemljama ZB6 ne pokazuju značajna odstupanja, ali su podaci u oba indikatora ispod 10% stope rasta.

Plate u proizvodnji

Rast produktivnosti rada pozitivno se prevodi u rast plata u proizvodnji. Pozivajući se na podatke iz tabele br. 11, stopa rasta produktivnosti na Kosovu u 2022. godini iznosila je 7.13%, a stopa rasta plata 11.87%, što govori o pozitivnom trendu godišnje stope rasta produktivnosti i odrazu na rast plata. Albanija beleži pozitivan trend u ova dva indikatora,

stopu rasta plata od 13.08% i stopu produktivnosti od 4.93%. Ako radimo analogiju sa Kosovom, uočujemo da na Kosovu imamo brži rast stope produktivnosti, dok je rast stope rasta plata sporiji u odnosu na Albaniju. Vredi napomenuti da se u ovim analiziranim indikatorima Kosovo nalazi uz zemlje ZB6, a čak i u nekim indikatorima stoji bolje. Dok, u svim uporednim zemljama ZB6 stopa rasta plata je bila pozitivna, iako je samo država Srbija beležila negativnu godišnju stopu produktivnosti rada.

Tabela 11: Plate za 2022. godinu

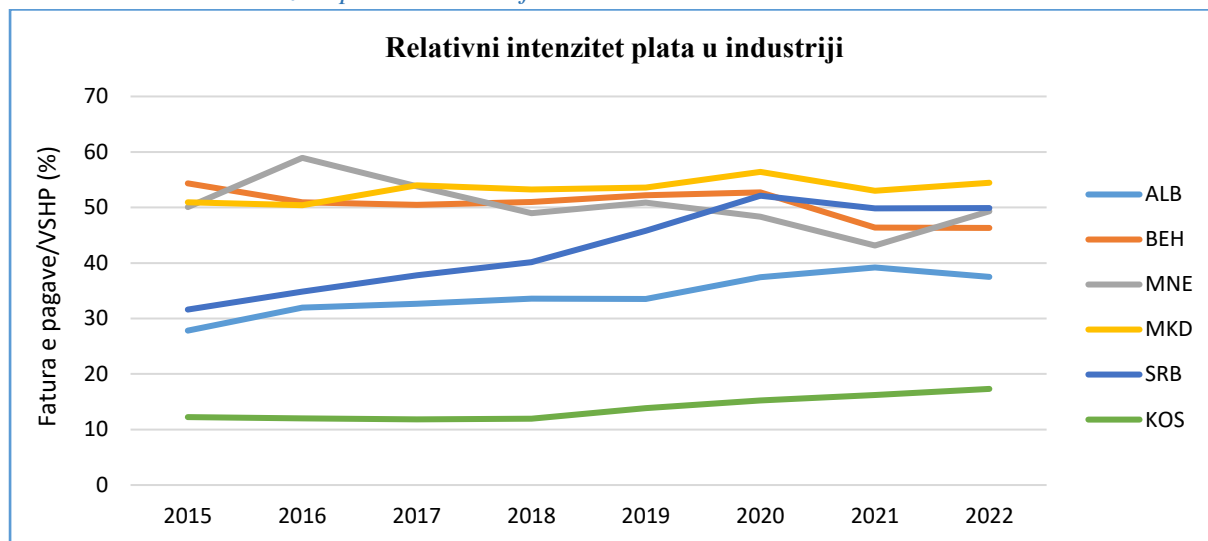
Zemlje	Stopa rasta plata	Stopa rasta produktivnosti
Albanija	13.08%	4.93%
Bosna i Hercegovina	6.44%	5.73%
Crna Gora	4.73%	2.67%
Severna Makedonija	6.53%	5.17%
Srbija	9.90%	-0.35%
Kosovo	11.87%	7.13%

Izvor: WDI, UNIDO, ASK (obradilo osoblje OI/OIP-a)

Relativni intenzitet plata u industriji

Između 2015. i 2022. godine, plate u proizvodnom sektoru su porasle u proseku za oko 12%. Povećanje zarada zaposlenih potvrđuje i studija relativnog intenziteta plata, merenog kao procenat plata u proizvodnji kao udeo u DVP-u. Ovaj indikator meri udeo DVP-a koji ide zaposlenima u proizvodnom sektoru u obliku plata. Slika 9, ispod, pokazuje da je relativni intenzitet plata na Kosovu porastao sa 12.25% (2015) na 17.32% (2022). Ukratko, sa proizvodnim sektorom u rastu, ukupni troškovi za plate u proizvodnom sektoru, u odnosu na DVP, povećavali se sa pozitivnim intenzitetom, ali sporim tempom uprkos doprinosu troškovima za plate, koji proizvodni/prerađivački sektor može da pruži na Kosovu. Međutim, to i dalje rezultira najnižim relativnim intenzitetom plata u regionu. Sve uporedne zemlje čine prosečno 40% učešća plata u DVP-u.

Slika 9. Relativni intenzitet plata u industriji

Izvor: Indikatori zemalja WDI, UNIDO, ASK (obradilo osoblje OI/OPI-a)

Prosečna plata prema ekonomskoj aktivnosti na Kosovu

Prema podacima prikazanim u Tabeli 12, imamo prikazanu prosečnu platu za dve godine u sektoru proizvodnje/prerade za period 2023/24, što ukazuje na nizak procentualni rast od samo 17.1% bruto plate u 2024. godini, u odnosu na prethodnu godinu na Kosovu, stoga je efekat spor i na ukupne troškove za plate u ovom sektoru.

Tabela 12 Prosečna plata prema ekonomskim aktivnostima na Kosovu, 2023-2024, (evro)

Godine	Sektor	Bruto	Neto
2023	C - Proizvodnja	451.00 €	404.00 €
2024	C - Proizvodnja	528.00 €	451.00 €

Izvor: ASK (obradilo osoblje OI/OPI-a)

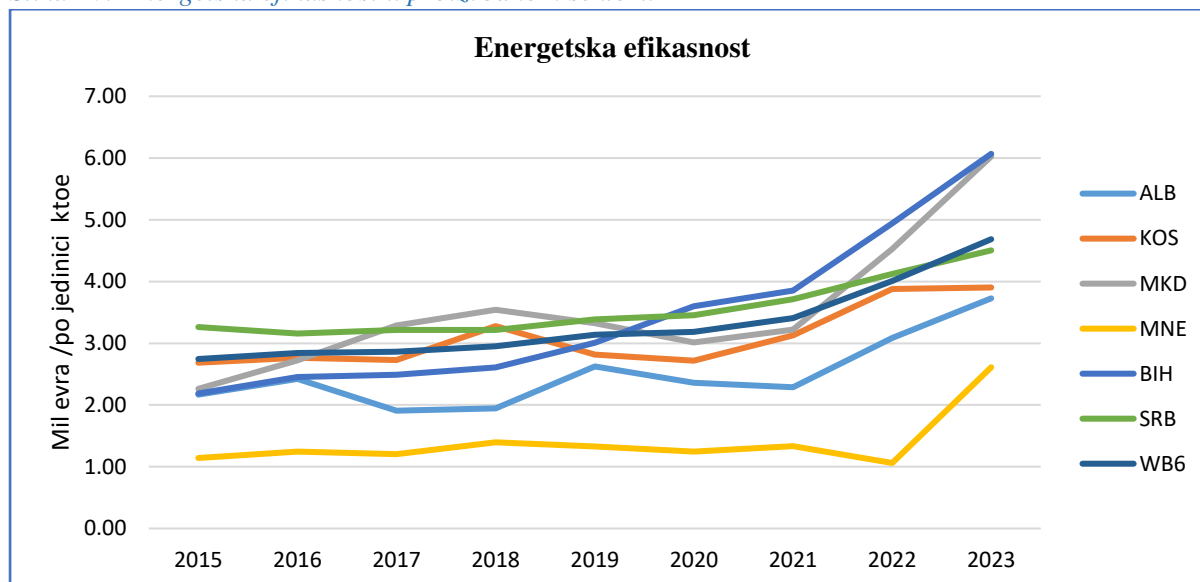
EKOLOŠKA ANALIZA

Energetska efikasnost u proizvodnom sektoru

Na Kosovu je 2023. godine vrednost energetske efikasnosti u proizvodnji iznosila 3.73 miliona evra po jedinici ktoe (kilotona po jedinici ekvivalenta nafte), što je niže od proseka zemalja ZB6 sa 4.69 miliona evra/ktoe. Najveću vrednost energetske efikasnosti imala je Bosna i Hercegovina sa 6.07 miliona evra/ktoe, dok je najnižu vrednost imala Crna Gora sa 2.61 milion evra/ktoe.

Vredi napomenuti da je prosečna energetska efikasnost za zemlje Zapadnog Balkana (ZB6) u 2015. godini bila 2.75 miliona evra/ktoe, dok je u 2023. godini došlo do rasta energetske efikasnosti na 4.69 miliona evra/ktoe.

Slika 10: Energetska efikasnost u proizvodnom sektoru

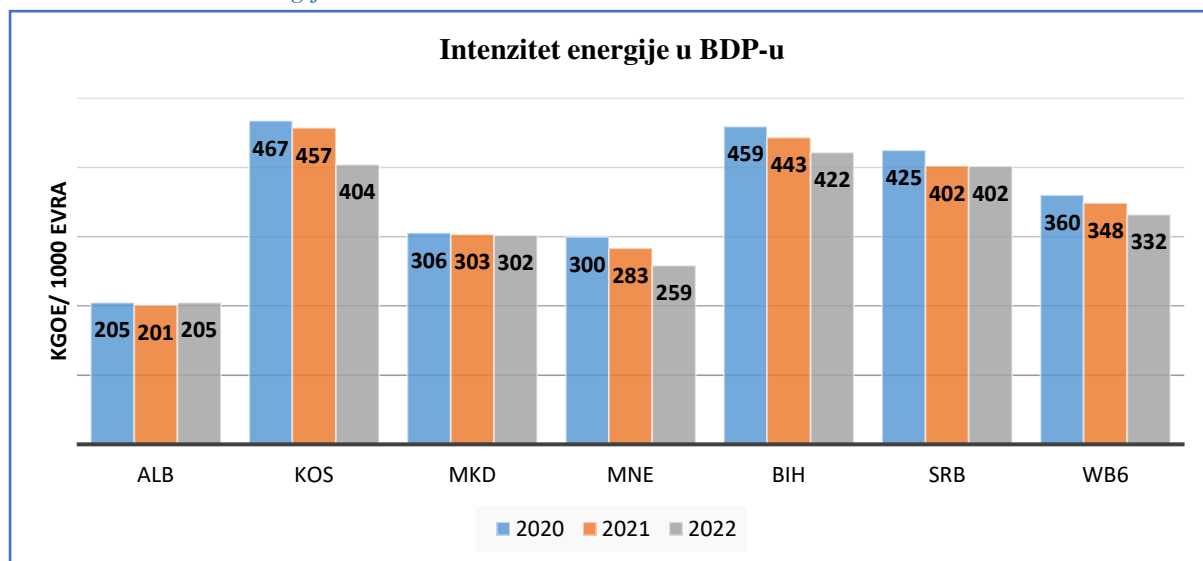

Izvor: Eurostat (obradilo osoblje OI/OPI-a)

Intenzitet energije u proizvodnji

Energetski intenzitet na Kosovu (količina energije koja je korišćena za proizvodnju jedinice BDP-a od 1000 evra) se značajno prolaskom vremena, dok je 2020. godine potrošeno 476 kgoe (kilograma po jedinici ekvivalenta nafte) za 1000 evra BDP-a, 2022. godine imamo pad energetskog intenziteta, za istu vrednost BDP-a potrošeno je 404 kgoe.

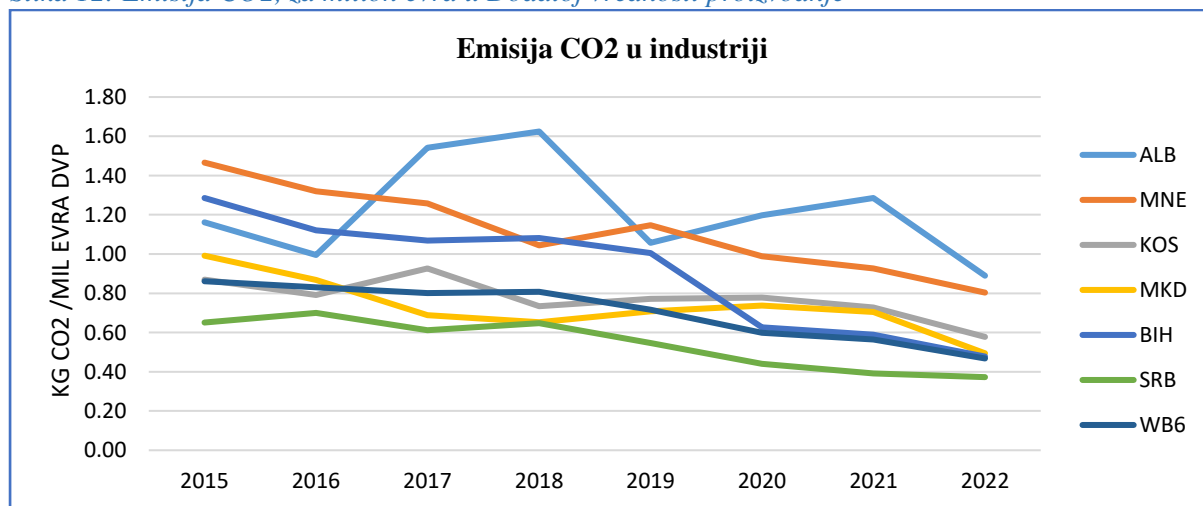
Slika 11: Intenzitet energije

Izvor: Eurostat (obradilo osoblje OI/OPI-a)

Emisija CO₂

Emisija CO₂ na Kosovu u proizvodnom sektoru za 2022. godinu iznosila je 0.657Mt CO₂ u dodatoj vrednosti proizvodnje (DVP) 1137 miliona evra, ili 0.58 kg CO₂ po milionu evra u DVP-u, od 2015. do 2022. godine došlo je do smanjenja emisije CO₂ za 26%, ali je iznad proseka ZB6. Zemlje sa najnižim emisijama u 2022. godini su Srbija sa 0.37 kg CO₂/mil evra i Bosna i Hercegovina sa 0.48 kg CO₂ za milion evra DVP-a. Albanija ima smanjenje emisije CO₂ u odnosu na prethodnu godinu, ali i dalje ima visoke vrednosti od 0.89 kg CO₂/mil evra. Crna Gora takođe emituje 0.80 kg CO₂/mil evra DVP-a.

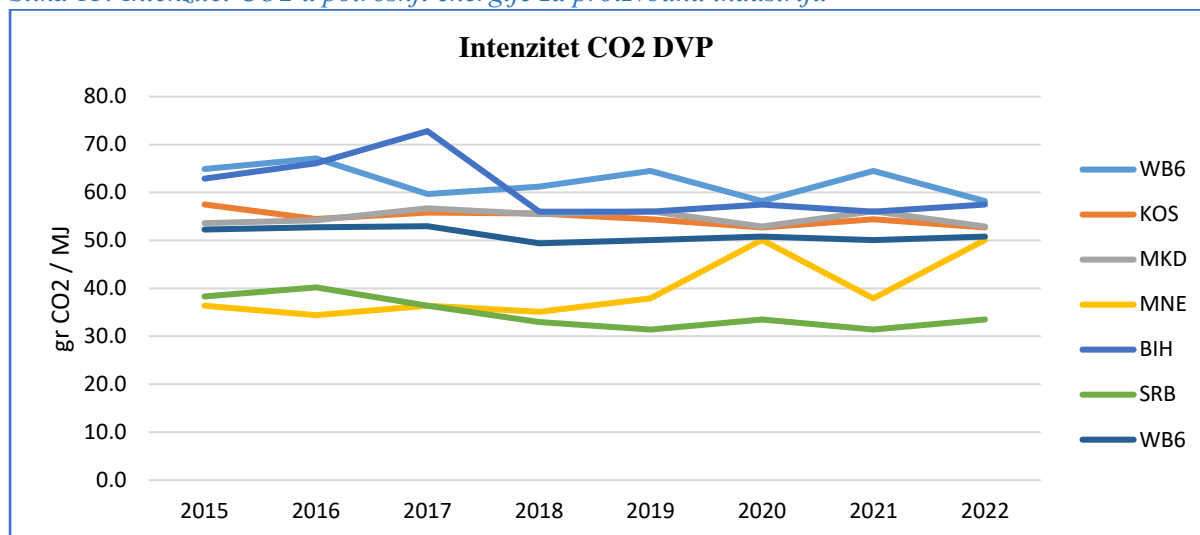
Slika 12: Emisija CO₂, za milion evra u Dodatoj vrednosti proizvodnje

Izvor: International Energy Agency (IEA) (obradilo osoblje OI/OPI-a)

Intenzitet CO2 za dodatu vrednost u proizvodnji

Intenzitet CO2 u potrošnji energije na Kosovu u 2021. godini iznosio je 54.4 g/MJ, što je rast od 10% u odnosu na 2015. godinu, kada je iznosio 49.9 g/MJ. Prosek zemalja Zapadnog Balkana ZB6 bio je 50 g/MJ. Najveći intenzitet CO2 u potrošnji energije imala je Albanija, sa 64.5 g/MJ CO2, dok je najmanji intenzitet CO2 u potrošnji energije ima Srbija, sa 31.4 g/MJ CO2.

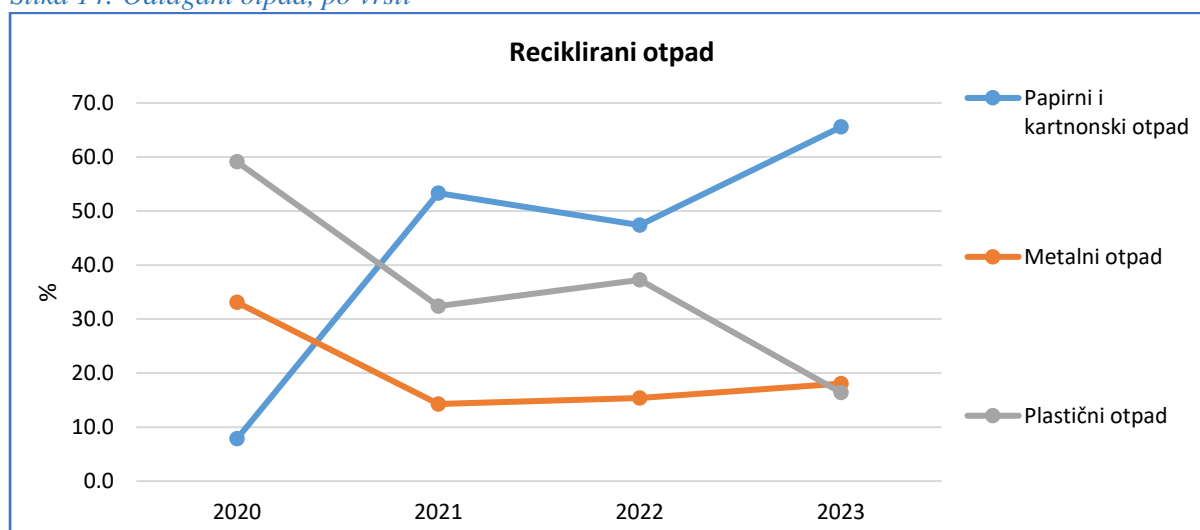
Slika 13: Intenzitet CO2 u potrošnji energije za proizvodnu industriju

Izvor: International Energy Agency (IEA) (obradilo osoblje OI/OIP-a)

Zelena i cirkularna ekonomija

Slika 14: Odlagani otpad, po vrsti

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obradilo osoblje OI/OPI-a)

Količina odlaganog otpada tokom godina: 2020. godine je bila 3.882 tone, 2021. godine 23.328 tona, 2022. godine 24.904 tone i 2023. godine 25.736 tona.

Količina odloženog otpada po vrsti, izražena u procentima za 2023. godinu, bila je:

Papirni i kartonski otpad (65.5%);

Plastični otpad (16.4%);

Metalni otpad (18.1%).

Iz gore navedenih podataka vidimo da imamo značajan pad u odlaganju plastičnog otpada, sa 37.2% u 2022. godini na 18.1% u 2023. godini i značajan rast u odlaganju papirnog i kartonskog otpada sa 47.4% u 2022. godini na 65.5% u 2023. godini.

Pregled indikatora

- Kosovo ima najniži ukupni ekonomski učinak u BDP-u/po glavi stanovnika od 6.747,40 € za 2024. godinu, što znači da je ispod proseka ZB6, koji je 10.159,20 €;
- Prerađivačka industrija (Sektor C) u BDP-u učestvuje sa 13.1%;
- U 2024. godini, industrijalizacija Kosova, izmerena učešćem DVP-a u BDP-u, je (13.1%) veća od proseka zemalja ZB6 (10.1%);
- Ulazne SDI u proizvodni sektor u 2024. godini iznosile su 32 miliona evra;
- Učešće SDI u proizvodnji u ukupan iznos SDI za 2024. godinu je 3.78%;
- Efektivna kamatna stopa u sektoru prerađivačke industrije za 2024. godinu je 6.4%;
- Oko 60% izvoza se ostvaruje u 6 zemalja: Albaniju, Nemačku, Severnu Makedoniju, Švajcarsku, SAD i Srbiju;
- Oko 60% uvoza se ostvaruje iz 7 zemalja: Nemačke, Turske, Kine, Italije, Grčke, Severne Makedonije, Albanije;
- Sektor C - Prerađivačka industrija, u stopi zaposlenosti prema ekonomskim aktivnostima, učestvuje sa 10.74%;
- Učešće zaposlenosti žena u proizvodnji je 21%;
- Prosečna plata u Sektoru C za 2024. godinu iznosi 528.00 € bruto i 451.00 € neto;
- Emisija CO₂ na Kosovu u proizvodnom sektoru za 2022. godinu iznosi 0.657 Mt (mil/tona) CO₂;
- U 2023. godini, količina odlaganog (recikliranog) otpada iznosila je 25.736 tona, u procentima po potsektorima: Papir i karton (65.5%); Plastika (16.4%) i Metali (18.1%).

Zaključci

- Iako je na Kosovu beležen rast BDP-a po glavi stanovnika i rast bržim tempom od zemalja u regionu, još uvek je ispod proseka zemalja ZB6;
- Industrijalizacija Kosova, izmerena učešćem DVP-a u BDP-u, pokazuje održivost tokom godina i viša je nego u Crnoj Gori, Albaniji, Bosni i Hercegovini;
- Ekonomska struktura Kosova, na osnovu učešća DVP-a u BDP-u, i dalje je dominirana sektorom usluga, sa prosekom od 46%, dok proizvodni sektor učestvuje sa prosekom od 13% DVP-a u BDP-u;
- Strane direktne investicije su jedan od faktora koji utiču na ekonomski rast. Na Kosovu, SDI su i dalje orijentisane ka sektoru nekretnina i sektoru finansija i osiguranja, a koji imaju manji efekat prelivanja/rasprostranjenosti u ekonomiji (spillover effect);
- Bankarske kamatne stope su i dalje visoke za prerađivačku industriju i iznose 6.4%, i to sprečava preduzeća da prošire svoje kapacitete u proizvodnji;
- Proizvodna/prerađivačka industrija ima visok potencijal u smanjenju trgovinskog deficita, uzimajući u obzir učešće u ukupnom izvozu sa 78.5%, gde je pokrivenost uvoza izvozom samo 14.8%;
- Izvoz proizvoda proizvodne/prerađivačke industrije je iz zemalja u kojima je koncentrisana dijaspora, što odražava ograničenu diverzifikaciju izvoza na ukupnom tržištu;
- Uvoz prerađivačke industrije i dalje je visok, jer ekonomija Kosova ne uspeva da intenzivira obezbeđivanje sirovina iz domaćih izvora što bi doprinelo smanjenju uvoza;
- Sektor prerađivačke industrije ima potencijal za veću zaposlenost žena, ali učešće žena u zaposlenosti u ovom sektoru je i dalje nisko, u odnosu na zemlje ZB6;
- Ocenjujući produktivnost i plate, Kosovo i druge zemlje ZB6 beležile su rast plata. Međutim, Kosovo je beležilo rast stope produktivnosti ali i dalje ima najniži intenzitet plata u odnosu na zemlje u regionu;
- Energetska efikasnost u proizvodnoj/prerađivačkoj industriji na Kosovu nastavlja da raste tokom godina i ostaje ispod proseka zemalja ZB6, bolja nego u Albaniji i Crnoj Gori;
- Emisija CO₂ u proizvodnoj/prerađivačkoj industriji na Kosovu nastavlja da pada tokom godina, ali ostaje iznad proseka zemalja ZB6 i ima nižu emisiju CO₂ od Albanije i Crne Gore

- Pristup Kosova ispunjavanju opštih pravila za zaštitu životne sredine započeo je inicijativom za razvoj cirkularne industrije u cilju smanjenja otpada.

Reference

- Agencija za statistiku Kosova / Anketa o radnoj snazi
- Agencija za statistiku Kosova, Statistički godišnjak
- Centralna banka Kosova, Godišnji izveštaj za 2023. godinu
- Centralna banka Kosova, SDI prema ekonomski sektorima, <https://bqk-kos.org/statistikat/serite-kohore>
- Centralna banka Kosova, SDI po zemljama, <https://bqk-kos.org/statistikat/serite-kohore/> qasur më 10.07.2024
- Exports by enterprises izeclass - OECD iLibrary, https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/entrepreneur_aag-2013-11-en.pdf
- International Energy Agency (IEA)
- United Nations Industrial Development Organization (UNIDO), <https://www.unido.org/search?keys=wages+kosovo>
- World Development Indicators (WDI), <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
- World Integrated Trade Solution (WITS), <https://wits.worldbank.org/>
- Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=565248&utm_source=chatgpt.com / dostupan 11.09.2025. godine

Ovaj izveštaj je pripremilo Odeljenje za industriju/Odsek za industrijsku politiku.

Kontakt:

Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine

Odeljenje za industriju, Odsek za industrijsku politiku

Ulica „Arbënor i Astrit Dehari” br. 21, Bolničko naselje

10000 Priština/Republika Kosovo

Tel: +383 38 200 36 545; 36 547

<https://mint.rks-gov.net/>